

Stev. (No.) 404.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W 31 Str Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

Leto (Vol.) X.

Nastaja li preobrat k razumu in pameti?

Med socialisti v Nemčiji se razširja manifest, katerem smo se že v zadnji številki zmenili. Manifest napada avstrijsko in nemško vlado, oba vse aneksijske želje in zahteva mir.

Nič manj značilen ni govor sodruga Haaseja v Frankfurtu, ki ga objavljamo na drugem me današnjega lista.

V državnem zboru so prišli nemški socialisti vster konflikt z vlado in z meščanskimi stranmi.

To so posamezni, ali pomembni žarki v temi, je dolgo morila socialistično Internacionalo. Tudi smo se tekem krvavih grozot, ki divjajo deset mesecev po Evropi, temeljito odvadili kega optimizma in se naučili varovati vseh neveljenih upov, vendar ne moremo prezreti momentov, ki lahko postanejo zelo važni za daljni razvoj in bi nemara pomagali, da se začni divje besnenje, preden bo vsa Evropa izmenjena v puščavo.

Res je, da niso vsa znamenja ugodna. Bojno je se je z vstopom Italije v krvavo kolo razlo. Glasovi, da se pripravljata tudi Rumunja in Bolgarska, ne utihnejo. Na drugi strani oficijalna Nemčija pijana zmage v Galiciji in lin računa z znago na vseh straneh.

Toda v resnici je vojaški položaj še bolj nevov, nego je bil pred meseci in preroki zmage to ali ono stran nimajo absolutno nobene zaivje podlage. Tem večja pa postaja od dne dne možnost, da se vojna še dolgo zavleče in ostane na koncu konca militaristično neodod-

čena, medtem ko se narodi fizično in gospodarsko izčrpajo.

Človeku, ki si je znal kljub vsem zmešnjavam ohraniti svoje socialistične nazore in ne gleda dogodkov skozi vsakovrstno pobarvane naočnike, postaja od ure do ure jasnejše, da je ta vojna najstrašovitjša blaznost in da je najhazardnejša igra, če se od njenih rezultatov pričakujejo kakšni uspehi za prizadete narode. Če se nadaljuje ta moritev, je edino gotovo dejstvo to, da bodo žrtve še veliko strašnejše, nego so bile doslej, dasi se pač moloh ne more pritoževati, da niso bile že do tega trenutka dovolj grozne.

Ameriška socialistična stranka se je zavedala svoje dolžnosti od vsega začetka. Internacionalni sklepi pravijo: Če se vojna ni mogla preprečiti, morajo socialistične stranke vložiti svoj trud, da se čimprej konča. To je ameriška stranka poskušala — toda brez uspeha. Sovražne razmere so bile močnejše. Tudi holandski sodrugi in skandinavske stranke so si prizadevale za mir — enako brezuspešno.

Kazalo bi pa preiskati, če se niso razmere izpremenile. Za socializem namreč ne more biti merodajno stališče, na katerem stoje razne vlade, temveč odnošaji in prilike v bratskih strankah. S tem ni rečeno, da morajo biti socialisti slepi in gluhi za realne dogodke in položaje, ali "pozitivne razmere" jim ne smejo tako imponirati, da bi vpričo njih pozabili na socializem.

Lani je bil klic ameriške socialistične stranke brezuspešen. Vzrokov ni treba daleč iskati. Nemški socialisti so glasovali za vojne kredite

in so se, misleči, da je Nemčija v obrambi ter da se vodi vojna poglavitno proti carizmu, zavezali svoji vladi. To so storili tudi belgijski in francoski socialisti, ki so bili enako prepričani, da sta njih deželi v obrambi. Vojna vročica je povzročila na obeh straneh veliko zla.

Toda ruski, srbski in angleški socialisti so že akkrat brez pridržka obsojali vojno in njih protivladno stališče se je med tem le še poostriilo. Italija se je pridružila vojni, ali tudi italijanski socialisti so protestirali in niso opustili svojega stališča.

Vprašanje je, če bi bila politika francoskih sodrugov taka, kakršna je, ako ne bi bili opazovali nemške taktike. Eno je odvisno od drugega, tako kakor je dajal tudi francoski nastop Nemcem pretveze.

Seđaj pa je nedvomno, da nastaja na Nemškem preobrat. Vaznejši od Haasejevega govora in od manifesta, ki izhaja morda od Liebknechtove skupine, se nam zdi veliki prepad, ki se očitno odpira med meščanskimi strankami in vlado na eni ter socialistično stranko na drugi strani. Poleg tega dobiva Haasejev govor v Frankfurtu pravi in večji pomen.

Če pa se nemški socialisti odločno nagnejo na stran, ki zahteva mir, je lahko mogoče, da se izpremeni francoska taktika, že zato, ker se francoski sodrugi bridko pritožujejo, da uspeva ob vojni edino reakcija v deželi.

Za Internacionalo je bil najhujši udarec, da jo je vojna presenetila. Stranke raznih držav se niso moge sporazumeti — to je bila največja ne-

sreča. V eni sami deželi pa ni mogoče v takem slučaju nič pozitivnega storiti, če se ne ve, kaj se zgodi v drugi. Proti vojni in za mir ne more nastopiti socialistična stranka ene dežele, ampak le vse skupaj.

Sedaj gre zato, če se ne bi mogel vpričo preobrata v Nemčiji doseči sporazum, ki je bil prej nemogoč. Zlasti odkar je Italija zapletena v vojno, je pa po našem mnenju Amerika najbolj poklicana za akcijo.

Dejali smo že, da se hočemo varovati vsakega prekipelavočega optimizma. Nihče ne more prisegati, da se mora tak korak sedaj posrečiti. Ali pogoji so se zboljšali in bilo bi vredno, da se preiščejo natančneje. Razume se samo ob sebi, da ne more biti prvo delo drugače kakor informativno. Če se pokaže pri prizadetih strankah dobra volja za akcijo, ostanejo še vprašanja o sredstvih in potih, o katerih nihče ne dvomi, da prizadenejo se težave. Ali vse se olajša, če je dobra volja.

Ako bi se pokazalo, da je tako delo mogoče z upanjem na uspeh, bi bilo to največjega pomena; kajti če doprinese iniciativa Internacionale kaj, da se konča strahovito prelivanje krvi, je povsem izključeno, da bi se mogla Internacionala prežreti pri sklepanju miru. So to iniciativo bi si zagotovila pri pogajanju vpliv, ki bi bil lahko neizmeren za bodoče evropske razmere.

Zaveden socialist pa ima sedaj predvsem dolžnost pomagati z vsemi močmi, da se spopolni organizacija in doseže čim večjo silo.

Je li ljudstvo slepo?

Mogočeno je zarohnelo v taboru ameriških kapitalistov. "Anathema sit!" grmi od vseh ni proti predsedniku zvezne industrijske kojiteljshu in že dobiva prezident Wilson lju-iva pisamea, ki ne zahtevajo nič več in nič nj, kakor da naj odstavi Walsha.

Na to je moral biti bojeviti mož pripravljen. ni tujec v Ameriki, in ve, kaj to pomeni, če človek v tej svobodni republiki zameri ka- listom, pa še celo njegovemu veličanstvu go- du Rockefellerju. In ker je bil pripravljen, jeza te plemenite gospode ne spravlja iz rav- žja. Pač pa ima na vsak napad hipoma pri- vljeno parado in ne ostane dolarskim mogot- prav nič dolžan.

Kot predsednik komisije, ki je dobila nalo- da preišče vzroke socialnega nepokoja, je lsh neoporečno dokazal, da tiči v njem veliko kakor navaden advokat. Nekaj je v njego- značaju in v njegovi metodi, kar spominja ponosne svobodoljubne Amerikance preteklih ov; kri v njegovih žilah ni le po imenu repu- anska. Kakor so kazali nekdanji bojovníki ameriško svobodo svoj ponos napram krona- despotom, tako ga Walsh ne taji vpriče ne- manih dolarskih tiranov. Bistroumno je spo- l, da ni nobenega bivstvenega razločka med em, ki so ga ameriški rebeli vodili proti an- skemu veličanstvu in med bojem, ki ga vo- moderni delavci proti milijonarskim maje- am.

Washington! Lincoln! Vsak dan najdejo veliki kapitalistični listi kakšno priliko, da napominjajo na ta ali oni način znamenita imena svoje zgodovine. In neprenehoma naglašajo republikanstvo in ljudovlado.

Nekdaj se je ameriško ljudstvo bojevalo za svobodo. Leta 1915. pa mora priti slučajno za načelnika komisije imenovan advokat, da zakliče temu ljudstvu: Boj za svobodo ni končan! Slepi ste, če ne vidite, da se bojuje delavstvo danes, kakor so se nekoč naši pradedje in dedje bojevali — za svobodo in gospodstvo naroda proti mogočnemu in nevarnemu sovražniku!

Četa zavedenega delavstva je v Ameriki, kateri ni mogel Walsh povedati nič novega. Socialisti vedo, da je plutokracija nevarnejša od monarhije in mezdnó suženjstvo pogostoma še huješe od plantažnega robstva. Socialisti hočejo izvesti boj za svobodo do kraja, vedoči, da ni svobode, dokler ne pade kapitalizem. Ali koliko jih ima še mreno na očeh, pa ne vidijo, da živi stari sovražnik in da se je tiranstvo izpremenilo komaj v obliki? Če govoré tako socialisti, jim dremajoči ljudje ne verjamejo. Zato je dobro, da je prišel Walsh.

Njegove besede, da mora biti ljudstvo siepo, če ne razume tega boja, ne veljajo le za Colorado. Predsednik komisije pravi sam:

“Sem za to, da preišče komisija tega socialnega raka do dna, kajti prepričan sem, da ni

Kako smo že bogati.

Koliko je v Ameriki delavcev, ki se smejo pobahati, da imajo tolikokrat po dvatisoč dolarjev, koliko šteje njih rodna članova? Oče, mati in trije otroci morajo skupaj imeti desetstisoč dolarjev.

Pa jih je prokletu malo, ki bi se mogli tako postaviti. Ali če bi bila stvar v redu, bi morali imeti to premoženje. Če ga nimajo, moramo zaključevati, da so delavci veliki zapravljevi — večji od najbogatejših kapitalistov.

V Washingtonu vodijo vsakovrstne račune, pa štejejo, kakor se spodobi civilizirani državi, tudi nacionalno bogastvo. Poročilo o njegovem naraščanju v dobi od leta 1904. pa do leta 1912. je zelo ugodno. Mogočno smo obogateli in kapitalistično časopisje naglaša s ponosom, da pre-sega to naraščanje vse prejšnje periode.

Če se primerjajo številke, se izkazuje, da je to nedvomno resnično. Leta 1850. je znašalo narodno premoženje Zedinjenih držav sedemstisoč milijonov dolarjev; neobdačeno premoženje cerkve in dobredelnih družb ni bilo vštetu v tem računu.

Do leta 1860. je naraslo nacionalno bogastvo na šestnajststisoč, do leta 1870. na štirindvajsetstisoč milijonov. Trideset let pozneje, to je leta 1900. je znašalo dvainosemdesetstisoč milijonov, leta 1904. stotisoč milijonov. Od tega časa pa do zadnjega štetja l. 1912. je poskočilo na stopetindesetstisoč milijonov, a če se všteje neobdačeno premoženje znaša skupno bogastvo 187.000

računa, da je medtem delež posameznika **nara**stel na dvatisoč dolarjev.

Evropska vojna je Ameriki finančno koristna. Četudi niso Zedinjene države ustanovile tiste ogromne trgovine, o kateri so govorila kapitalistična glasila ob začetku vojne, ker so ameriški kapitalisti ob vsej svoji grabežljivosti vendar zelo nerodni, je vendar oboroževalna industrija zaslužila nepričakovane milijone in finančni trg dela velike kupčije. Prihodnje štetje izkaže še veliko večji prirastek našega narodnega bogstva.

Toda kaj je to: Narodno bogstvo? Je li ameriški narod bogat? Kje so tisti delavci, ki imajo svojih dvatisoč dolarjev, kje njih žene in otroci z enakim imetjem?

Okrog dvestotisoč milijonov dolarjev znaša nacionalno bogstvo Zedinjenih držav. Kdo ga je ustvaril? Tisto ljudstvo, ki dela. Kdo ga ima? Ponajveč tisti, ki ne delajo nič.

Bogastvo ni brez dela; če raste v taki meri, kakor izkazuje statistika, je to dokaz velike pridnosti delavnega ljudstva. Kljub veliki pridnosti živi velika množica v bedi, največji del narodnega premoženja je pa v rokah majhne manjšine, ki z njim lahko dela, kar hoče in ki ga predvsem rabi za zasužnjevanje naroda.

Naraščanje narodnega bogstva bi moralo povzročati večje blagostanje naroda. Praksa kaže, da se povečava le razkošje, samopašnost in nasilstvo posameznikov. Imetje posameznih družin dosega vrtlogave višine; med masami se širi brezposelnost in vsakovrstno pomanikanje brez

Nova Wilsonova nota v odgovor Nemčiji.

nemški odgovor na prvo noto, Vsled tega je
 to je ameriška vlada poslala v kovanje, kaj ste
 in zaradi potopa Lusitanije, Sedaj je nova r
 flighta, Cushinga i. t. d., ni njej pa ni noben
 dovoljlil Wilsona. To je bilo Ameriški kabine
 kakovati že po vestih, ki so jih prvotnih zal
 najale iz Berlina, preden je nji seji vlade je
 nemški odgovor odposlan. poln sporazum.
 edovala so se vsakovrstna veli svetovalec v tej
 presenčenja, n. pr., dokazi da je žavnj svetrnik L
 Lusitanija obožena. Prednik ponavlja tu
 ale so se v ta namen tudi ne "ne opuste Zedi
 nere zaprižejne izjave. Nemški bene besede in
 poslanik Bernstorff je bil pot ki bi bilo potre
 v tej zadevi pri Wilsonu. nju njih svete d

Mo napeto pričati zvezna vlada. Ta izdelana. V ga presenečenja. vztraja na svojstevah. Na zadobil dosežen poglavlji Wilsonov zadevi je bil dramsing. Predsedni v tej noti, da njene države nobenega dejanja. mo v izpolnjevanosti, da varujejo življenje in pravice svojih državljanov in izvrševanje teh pravic." Od Nemčije pa se zahteva odgovornost za dogodke, zaradi katerih se pritožuje zvezna vlada.

Najvažnejši je tisti del note, ki se bavi z nemško trditvijo, da je bila Lusitanija oborožena s topovi in da je imela nevarne eksplozivne materialije pod krovom. Wilson temu kratko malo oporeka, in izjavlja, da so predložene zaprisežne izjave brezpomembne v pričo uradnega poročila car

arskega nadzornika Malone v New Yorku, ki je preiskal Lusitanijo, preden je odplula in pravi, da ni bilo na ladji ne sestavljenih ne razloženih topov in da se odplula kot navadna neoborojena trgovska ladja.

Zvezna vlada zahteva, da se mora Nemčija zavezati, da ne uvozi nobene trgovske ladje, ne da ji prej v zmislu veljavnih določb mednarodnega prava dognala njen značaj ter dala potnikom in vojaštvu priliko, da pride na varno.

Kljub svoji odločnosti, da pisana v prijateljske baje bo nemški vojski ugeniti njen plan, pa ima olajšati pot k nemškemu grofa Bernstorffu, ki se je izjavil, da Kodanj odpeljal v zvezi z znano popolnoma in da vlada v Zedinjenih kraljevstvih tudi vse podrobnosti, ki ga je imel nemški z Wilsonom. Oseba, ki je polni poročilo, Bernstorff pred nekoli

čnosti pa je no-
znem tonu in
adi precej tež-
ravi zmisel. To
osebni poslanec
dr. Meyer Ger-
New Yorka čez
Berlin. On po-
zpolpoženje, ki
državah in ve-
osti razgovora,
ski veleposlanik
no bo torej do-
katero je Bern-
sko dnevi odpo-

salsl v Berlin, kjer prav črno gle-
dajo čez morje in v poloficioznih
listih prav neprijazno pišejo o
Ameriki.

Medtem so baje tudi v Washing-
tonu nastale neke sitnosti. Pra-
vijo, da ima Bryan posebne želje,
zlasti da zahteva, naj se pošlje
tudi Angliji nota, ki bi jo upozo-
rila, da naj spoštuje ameriške pra-
vice na morjih.

Nekateri črnogledi že govore o
kabinetni krizi in se boje, da bi
mogli izgubiti Bryana, kar pa
ne bi bila največja nesreča.

GOSPODIN FRANJO.

ROMAN—SPISAL PODLIMBARSKI.

Po malem se je začelo svitati v gozdu. Poznalo se je, da niso več v pragozdu. Sicer so ležala tudi tukaj obrovna mrtva debla na tleh, no obsekala jih je že sekira, tudi tu se je še nahajalo mestoma starodavno, nedotaknjeno, neobsežno drevo, ki je zvisoka gledalo na nižje soplemenike, životarce v pritičju in izpostavljene človeški sili. Mnogo trhlil in mnogo svezih štorov je molelo tu iz bujne trave, ki so ji solnčni žarki pospeševali rast, prodirajoči tu in tam do tal. Tu se je že človeška roka lotila korenov pragozdnega življenja, znamenje, da ni daleč do vasi. Za turških časov se ni nihče zmenil za gozde. Neopaženo je ležalo ogromno bogastvo in vaščani so pristo hodili v najbližje šume ter sekali les, ki jim je rastel za hrabo. Naravno, da so se gozdi bolj in bolj odmikali seliščem, in sedaj stoji v bližini obljudenega kraja samo pritlikavo grmičje. Izvzeti pa treba one gozde, na katere so dobili begi in age sultanove tapije in so v njih zabranjevali drvarjenje. Tako so jih tudi v bližini selišč ohranili do malega nedotaknjene.

Zavili so v globok in širok jarek, čigar dno je izpodjedala tiha vodica, ki je, po razdrtem, golem in skalovitem obrežju soditi, naraščala v neurjih v deroč potok. Inženir je postal in pogledal gor in dol po jarku, premišljujoč, koliko vekov je pač potrebovala ta vodica, predno je izdolbila v kamenita tla takšno globino. Skalnate rebrine onkraj jarka so bile že docela izsekane. Samo grmovje, nizko drevje, tu in tam goličava, kjer je vsepovsod med ostrorežno travo stalo rastlinje rdeče jagode. Vrh rebrin jih je sprejel vase lep in svež hrastov gozd, po katerem so se vile preko drobne trave vse križem jedva znatne stezice. Vilarju je ugajala snažnost med debelo hraščino, ker tla so bila tako čista, kakor bi jih pometali.

„Je tudi ta hraščina carska?“ je presenečen vprašal.

„To je vse bogataša Suljage,“ je odgovoril Ante. Suljaga proda iz te šume leto za leto za sto dukatov želoda v Srbijo. Ta volk ume gospodariti — zase. Ko bi človek jeseni pobral tu želod in ga vtaknil v žep, pojesti bi ga moral, ako bi ga zasačil Suljaga ali njegov oskrbnik. Njegovi kmetje imajo peklo pri njem. Težko je pajčevini, kadar pometta metla, in težko je loncu, če se bori s kamnom. Tu ne pomaga nobena pritožba v kornaku.“

Za hrastovim gozdom se je odprla brdovita planjava, zarasla skraja s trnjem, praprotjo, brinjem in leševjem, potem pokrita z njivami. Na brdu, ki je zapiralo planjavo in je bilo proti Oskovi ostro odsekano, se je pokazala mimo šopa visoke hraščine vas, mračna in grozna kakor trdnjava serdi gor. Morda je bilo na tem kopeu v starih bogomisljih časih taborišče ljudi, katerim se je zdel samotni kraj varen, tako da so pričeli graditi bivališča in krčiti gozde. Iz skupine primitivnih lesenih hiš se je dvigal lesen minaret, vsoto temno gručo pa je nadkriljevala široka, pobeljena hiša, podobna gradiču, čigar okna so se svetila v solnčnih žarkih liki kovano zlato. Stala je nekoliko v strani sama zase; ni bila večja, nego so hiše uglednejših Turkov v mestu, no v Bosni imenujejo takšno, vsa druga nadkriljujoče bivališče dvor, posebno če stoji kje na kmetih. Zidava je bila tista, kakršno je videl Vilar pri Hrenovi in Bajčevići hiši: zidovi pritičja so zelo močni, iz debelega kamna, nanje je nazidano nekoliko razširjeno prvo nadstropje, čigar stene so tanke, prožne, sama lesena pregraja, zametana z ilovico ali blatom in pobeljena.

Na izsušeni in trdi kolovozni poti, ki je držala preko njiv, se je deklica vzporedila z bratcem in Vilar je stopal kraj Bobojedca. Ker je z zanimanjem zrl na brdo, mu je pojasnil Ante, da so ono Suljagini dvori. „Sokolu je, da lovi, a prepleci, da se čuva“, je rekel, upirajoč oči v visoko ležečo belo hišo. Dalje je pravil, da se vas imenuje Turki Pilič, a precej pod njim za šopom hraščine leži Krščanski Pilič; tam se bo ločila njih pot: on tvori dalje po kolovozni poti nad Oskovo, gospodin Franjo pa se lahko spusti po strmi stezi naravnost v dolino; domov ima po tej poti bliže nego preko Medvedjega Dola in lahko se še spotoma okrepča v Mušičevem hanu. Ta nasvet se je zdel Vilarju pameten.

Pravoslavni Pilič je štel šestnajst hiš, kakor je pravil Ante. V dveh hišah sta gospodarila svobodna pravoslavna kmeta; tema je robotala polovica drugih kmetov, polovica pa Suljagi. Vilarju so se srbske hiše zdele prijaznejše nego turške; v prvo nadstropje se ni prišlo iz veže kakor pri turških, ampak po lesenih in ograjenih stopnicah, ki so se nahajale zunaj pod razširjenim ostrešjem. Pod stopnicami so držale duri v pritlične šrambe. Kar je bilo uglednejših, so stale v ograjenih vrtilih.

Pri prvi hiši so spodili s poti suho, prežvekujočo kravo in kokljo s tropom piščet, pri drugi, majhni in leseni, je Vilar visoko dvignil glavo, ker zaslišal je bil klik: „Evo nas, gospodine Franjo!“ Ozrl se je na vrt in se začudil. Med drevjem je stala miza, pri njej so sedeli dečki in pisali, med njimi Vazko, ki je bil spoznal dobroti ka iz hana in je vzradoščen kliknil nanj. Oni šolarčki, ki niso imeli prostora pri mizi, so čepeli v travi ter pisali na majhne tablice, naslonjene na kolena, eden pa je klečal ob velikem ploščnatem kamnu in pisal, migajoč z glavo. Ob debelo stare hrške je bila pritrjena črna šolska tabla, ob drugem deblu je slonel učitelj — kaludjer Jovica. Vilar je postal; zelo ga je presenetila takšna šola in močno mu je ugajala. Spoznal je vse tiste dečke, ki so bili ono nedeljo v hanu in so igrali medveda. Dvignivši čepico, je pozdravil učitelja, ki je z na-

klonom glave odzdravil, potem pa nadaljeval učenje, ne menec se za one na poti.

„Ne boj se povedati istino! Vselej in povsod jo odkrito govori!“ je s strogo besedo učil Jovica kozavega dečka, ki je vzbodenih prsi stal pred njim in mu smelo zrl v oči. „Česar ne moreš govoriti pred človekom, tudi za njegovim hrbotom ne govori! Vedno reci popu pop in bobu bob!“

Oni na potu so krenili za vrtni plot. Bobojedca je zaničljivo potresel z glavo v smeri šole na vrtu, zaprtih in stisnjenih ust je z zaničevanjem dihlil skozi nos, kakor bi udarjal neprijeten duh od nekod. „Istinu reci, pa uteči!“ je rekel in pljunil predse.

Vilar ga je debelo pogledal ter pomislil, kateri ima prav: bedni katolik ali pravoslavni učitelj. Pohvalil pa je učitelja, rekoč: „Učen človek je ta Jovica.“

Bobojedca je pritrknil z glavo: „Baš učen. Znade on, šta car večera.“ Čez hip pa je nadaljeval: „Je li treba tega, kar Jovica maši v vlaške glave? Zemljice naj bi dali kmetom, zemljice. Kmet z ojesom, pisar s peresom, pa bo vse prav. Kaj naj počnemo brez zemlje?“ Kradoma je pogledal na gospodina Franjo, kaj poreče ta, ki je doma iz dežele, kjer so učeni i konji i psi. Morda je mislil, da tisti, ki dovoli drvarjenje, razdeli lahko tudi zemljo.

„Znajo li tvoji otroci čitati in pisati?“ je vprašal Vilar, misleč na primitivno šolo.

Bobojedca je skomizgnil v ramenih. „A — kaj ve svinja, kaj je peteršilj! In tudi treba ni. U, da bi bednemu katoliku dali zemlje —“ In gledal je v to črno zemljico, kakor bi jo hotel privezati k svoji duši.

Za vasjo so se ločili. Vilar je drčal navzdol k Mušičevemu hanu; pa se ni ustavil, ker han je bil zaprt.

18.

Dva dni, preden se je Vilar v hanu seznanil z Bobojedcem, je sedel v komisno opravljani pisarni tuzlanskega postajnega posloppa pri mizi, obloženi z mnogimi papirji, stotnik Stanislav Hvalibogovski, mestni poveljnik tuzlanski, organ najvišjega poveljnika posadke, generala, zatopljen v službene stvari. Hvalibogovski je imel poleg poslova, ki so začetani v vojaškem službovniku, mnogo opravka tudi z ogleduštvo ali vohunstvom. Pod njegovim nadzorom je delovalo več konfidentov ali zaupnikov, ki so pozvedovali po okraju v prilog vlade, vrhutega je moral paziti tudi na vohune tujih držav, ki so v tistih nevarnih časih pohajali zasedeni deželi. Pušč iz dolgecevnega čibuka, je strmel v dolgi ukaz, ki mu ga je bil pravkar prinesel, v močnem omotu zapečatenega, vojaški raznašale postajnega poveljništva. Ukaz je prišel z Dunaja preko Sarajeva stopnjema na generala in ta ga je izročil v strogo rezervatno poslovanje mestnemu poveljniku. Nad naslovnim napisom mu je stala visoka številka s črkama K. B., ki pomenita „Kundschafter-Bureau“, slovenski „vohunska pisarna“. Ker je bila listina izvršena na litografskem pristroju, se je poznalo, da so jo dobile mnoge višje oblasti zasedenih dežel. Hvalibogovski je, čitajoč, kimal in odmigaval z glavo ter pod ogrizenimi brki mišje barve krivenčil ustne. Kaj vse zahtevajo! Človek bi se moral raztrgati, da bi ugodil vsem ukazom — psiakrev! Površno preletevši listino, jo je položil na mizo, obtežal s škarkjami. Potem je vstal ter se napotil, da se, valeč goste oblake dima iz ust, izprehodi pe sobi in olehča možgane, v katerih so v neredu mrgoleli novi vtiski. Vselej, kadar je dobil važen pismen ukaz, mu je skraja ozlovoljen zabavljaj. S psovanjem in hojo po sobi ter s poljsko žganico, ki jo je imel shranjeno v omari ob steni, je napravil red v glavi, preden se je mogel z bistro misliti lotiti dela. Po kratkem odmoru je zopet sedel, razprostrl listino pred sebe, vzel višnjevo rdečo svinčeno, čital vnovič ter podčrtaval markantne točke in pripisaval obrobne opazke. Zelo važen ukaz je dobil. Vojno ministrstvo je opozarjalo na mnoge vnanje agitatorje in vohune, ki so se, kakor je neodvorno dokazano, preteklo zimo in pomlad zopet v večjem številu pokazali na več krajih zasedenih dežel, izkušali našuntati ljudstvo, ga podkupovali in mu obetali izdatno pomoč inozemstva. Vse kaže, da so na nekaterih krajih delovali uspešno. „Preskrbljeni s pravilnimi potnimi listi, se ti ljudje pristo klatijo po deželi,“ je pisalo ministrstvo pod znakom K. B. „Z vsjo pozornostjo druga paziti nanje. Zdi se, da jim krinka trgovca in krošnjarja ne zadošča več in da hočejo v drugačni preobleki opravljati svoj ničemni posel. Začetkom letošnjega leta se je potikala neka pevska družba, ki je štela dva gospoda in dve ženski poljske narodnosti, mesec dni po hercegovskih postojankah, se družila s častniki in moštvom ter vohunila za neko tujo državo.“ Tu je Hvalibogovskega obšla kurja polt, našobil je ustni in še enkrat je prečital poslednji odstavek, ker ona pevska družba se je na potu iz Srbije k morju mudila tri dni v Tuzli, gostovala v kazini, pri Agularju in v srbski kavarni, ne da bi bil on ali kdo drug kaj sumnjivega opazil na njenih članih. Oj, oj! On sam, ki je mestni poveljnik in najvišji vojaški policaj, se je dva večera v svojem materjem jeziku zabaval z onimi pevci in pevkami in starejšo pevko je neko popoldne zaradi narodnega sorodstva celo posešil v njeni sobi Agularjevega hotela. In nikjer ni opazil ničesar nenavadnega. „To bi bil škandal, ko bi vohunil Poljak za tujo, morda celo za rusko državo!“ je viknilo nekaj v njem. Naredil je z rdečim koncem svinčnika velik vprašaj na okrajek, bacil je ukaz na mizo in svetoskrbno je kliknil: „Wišch!“ — beseda, ki pomeni v slovenščini pu-

sto čekarijo. Svinčen klobuk bi nataknil ministru na glavo, ker piše tako žaljivo o Poljaki. In napotil se je zopet na izprehod po pisarni. Z visoko dvignjeno, misli polno glavo je korakal po sobi in z razširjenimi očmi je preletel slike, ki so krasile stene. Mimo podob treh članov cesarske rodbine sta viseli tam tudi podobi, ki sta dragi vsakemu poljskemu sreč: ena je predstavljala junaka Kosciuszka, druga tistega poljskega generala Bema, ki je v madžarski revoluciji vršil čudna bistroumja in hrabrosti za Košutovo državo. Pri obeh slikah se je Hvalibogovski rad ustavljal, prav kakor bi hodil k njima v skrbipolnih položajih po svet.

Čez par minut je zopet sedel ter čital iz ukaza: „Paznega očesa treba motriti zlasti za tujimi komedijanti, lastniki cirkusov in panoram. Znan je, da je pred kratkim sodeloval pri nekem cirkusu kavalerijski častnik neke tuje države, ki je še ob pravem času prišel oblasti v roke.“ Ta odstavek je Hvalibogovski višnjevo podčrtal in na robu je višnjevo napisal besedo: „Albanci“, ker prejšnja dva popoldneva so se na dvorišču neke mestne gostilne producirali trije Albanci kot vrvoheci. Razpeli so bili vrv s strehe na streho in zelo spretno so kazali svojo gibčnost in smelost; zdolaj pod njimi sta sredi dvorišča dve arbanški babi proizvajali trebušni ples, ob čemer so se gledalci zgrajali, a s slastjo so zrl, posebno pa dame, na one čvrste in drzne vrvohece. Odpravili so se proti Doboju in to dejstvo je Hvalibogovski zabeležil na ukaz, ker trebalo je dobojsko posadko brzojavno opozoriti o glumačih.

„Pa tudi med domačini je mnogo obupanih elementov, ki delujejo na agitatorskem polju, posebno med onimi, ki so za homatij pod turško vlado bežali na Cetinje, v Belgrad in Carigrad, ter so se po zasedbi vrnili v svojo domovino, kjer se jim niso mogle izpolniti njih nade in kjer trosijo sedaj neizpolnjive ideje v ljudstvo.“ Ta odstavek je podčrtal dvakrat in na robu je napravil klicaj, poleg pa je napisal: Kaludjer.

„Ker se po nekaterih okrajih nahaja roparska šiba še vedno v polnem cvetu“ — tako se je izražala rezervatna listina — „je v izdatnejši meri treba porabiti konfidente. Neprestano naj lažijo po goratih krajih, z vso opreznostjo naj pozvedujejo o osebah, ki so v zvezi z razbojniki, ki jim dajo bodisi nasvete, bodisi prebivališče ali hrano. Premetenim konfidentom bosenskega rodu ne bo težko, se pritihočati pod zvijačnimi pretevezami v razbojniške brloge —“ Tu je Hvalibogovski napravil na okrajek velik vprašaj, potem je treščil z listino in svinčnikom ob mizo ter vzkliznil: „Pisarniški kozli vi! Menijo, da se zalezujejo hajduki tako, kakor oni lažijo po dunajskem Ringu za ponočno sovo. Pridi le sem, gigr! pa nesi svojo frazovito butico v razbojniške brloge! Hm — da si sam stal kdaj pred pravim, resničnim, živim hajdukom, oboroženim do zoba, kakor sem stal jaz sredi groznih Škipetarjev, ne bil bi utekel znažnih hlač —“ Stotnik je odložil čibuk in zopet vstal ter šel k omari po okrepčavo. Požvekuje košček prekajene gnjati s kruhom in zalivaže to prvo predpoldanko s kontuško v jarčebinko, je umiljeno zrl na diplomu, ki je v okviru visela nad pisalno mizo, na ono diplomu, ki se je pohvalno izražala o njegovem junaštvu za okupacije, za kar je postal lastnik vojaškega reda.

Ko se mu je zdelo, da se je dovolj osvežil, je iznova zapalil čibuk in sedel k delu. Dalje se je listina, sestavljena v slogu lepo ubranih in zaokroženih besed, izražala o tem, kako svedočijo vsi znaki poslednjih časov, da se nahaja v zasedenih deželah še mnogo prepovedanega orožja, skritega po mestih in vaseh, zato treba pozvedovati in ogleduhovati, kar je naloga konfidentov. Naloga vojaštva in orožništva bo, vdirati v takšna skrivališča. V zelo sumljivih slučajih tudi haremom ni treba prizanašati, ker izkazalo se je jeseni 1878. l., da so malkotentni elementi posebno v hareme skrivali orožje.

V posebnem odstavku je ministrstvo s prstom namignilo na bližajočo se uvedbo brambnega zakona. Uvedel se bo s silo ali brez nje, treba pa mu je pripravljati ugodna tla. Oblast bo itak izdala posebna navodila — „Fingerzeige“ je stalo v originalu — kako treba poučevati ljudstvo o potrebi in koristi novega zakona, ki se ga ni treba bati, ker se bo vsestransko oziral na verske običaje in na ljudske težnje. Konfidenti, ki pridejo z ljudstvom v neposredno dotiko, tudi tukaj lahko sejejo dobro seme.

Dalje je ukaz opozoril na neko prejšnjo okrožnico, ki je v mnogih točkah obširno in splošno govorila o ogleduškem poslu, opozoril na oni odstavek, ki določa, naj se posebno zanesljiv konfident, kadar postane v domačem kraju ljudstvu sumljiv, premešči v drugo okrožje, ako sam želi. Izrahljen konfident naj se preskrbi s primerno službo (uradni sluga, cestar, šumar itd.), v kateri se lahko blagodosno deluje za varnost dežele.

Naposled je ukaz naznanil, da ima dotični fond dosti denarnih sredstev na razpolago, da torej pri tako važnem poslu, kakor je ogleduštvo, ni treba varčevati.

„Nu — torej — hvala Bogu!“ je vzdihnil Hvalibogovski, ko je bil do kraja prečital ter višnjevo rdečo podčrtal odstavek, ki je vzel v misel denarna sredstva. Potem je pismeno pozval vse konfidente svojega območja, da jih pouči in razpošlje po okraju med rekama Drino in Bosno. Te pozivnice je nemudoma predložil okrajnemu načelnstvu, ki je imelo v evidenci in primerni službi vse zaupnike.

Tri dni pozneje je stal Atif Sarajlija z zavestjo važnega in koristnega človeka v pisarni okrajnega načelnika. Pl. Pester ga je izprašal o mišljenju drvarjev na Konj-planini. Atif je odkrito povedal, da so drvarji nezadovoljni s hrano in znakami, da jih inženir podpihuje in jim obeta izboljšanje njih stanja. Načelnik si je to zabele-

žil, potem je poslal zaupnika k mestnemu poveljniku.

Hvalibogovski ga je vprašal, kaj dela gospodin Franjo, potem pa o drugih novicah iz delavčevih taborov. Ko mu je konfident začel praviti o drvarski hrani in o inženirju, je odmahnil z roko, ker mu bilo prav, da hoče Atif očrtniti častnika, prav samo rezervnega. „Povej rajši, kaj dela ljudje Milošević, s čim se preživlja, če mnogo po okraju in kaj govori.“

„O njem vem toliko, da je mnogo na poti Tuzlo in nazaj. Mnogo posedava po hanih, vasi Posprečja in Majevice-planine ga pozna na svojih potih ogovori vsakega domačina in v liču poučuje dečke.“

„Saj tam ni šole.“

„Šolo je ustanovil kar na vrtu hiše, kjer muje.“

„Dobro,“ je rekel stotnik ter napisal, da nahaja v Piliču šola, katere ni ustanovila, ne poznala oblast, kar treba naznaniti načelniku. Vzevši v levico ukaz vohunske pisarne, v desno pa svinčnik, je stopil tesno h konfidentu in, deč s svinčnikom po listini, ga je s previdnim sedam počil o onih odstavkih, ki so govorili agitatorjih, o skritem orožju in o brambnem konu. Atif je zvesto poslušal, buleč oči v tajočni papir, ki je bil vsled mnogih višnjevih in čih, črt ter pripomb ves namočeren, kakor sok uradnik, kadar tiči v paradni uniformi. Stotnik mu je zabičil skrajno opreznost in strogo čednost. Za delovanje mu je to pot odkazal tuzlanski okraj južno od Majeviceplanine. Če de naj vse vasi in vsako sumljivo okolnost nemudoma javi najbližji orožniški stražarjem, vsem, kar bo videl in slišal, naj mu sporoči, dar se povrne s poti. — Odšel mu je potnik petnajst dni ter ga odslovil.

19.

Neko krasno popoldne je Vilar zasedel in odjahal, da pozvedava in spoznava kraj in di, seveda na drugačen način nego Atif Sarajlija. In zopet ni prišel dalje nego do Mušičev hana. Tam je Pero ob poti iz navlečene hostale kal skleske. Molče sta se pozdravila. Zaveč konja v senco pod pristrežje in ga privezal. Vstala je, razpihala ob kraju pristrežja opoz, pristavila lonček z vodo. Gost je sedel kraj nje, konja in opazoval dekleco, kako se je čno kretala pri svojem bornem kuhinjskem nede da bi si upala pogledati na gospodina Franjo. Njeno gladko obličje je rdelo v sramežljivost, kam v stran se nasmihalo, njene oči so se doma ozirale od ognja na vse strani. A zdelo je, da z enim koticom vsekar pazijo na to ali ne bo vzrojl, ker mora potpeti in precej čakati na kavo. Napol suho dražje se je med med dvema ožganima kammoma, in voda m kor ni hotela zavreti. Pa Vilar je rad pot S toploto v sreč se je naslajal ob pogledu na v nekem oziru smešno dekleco.

Prinesla mu je prvi findjan. Preden je vzel v roko, je prijel za žličko in mešal črni meš. Tako je morala postati pred njim. Dvignil obraz k njej ter mešal in mešal. Pero je bil drva nekje tam pod mejo, videti ni mogel, bagodi pod pristrežjem, kako tujec z očmi in nim usmevom zavaja v greh. Vilar je mešal kler ni pjsnilo par kapljice črne na njeno. Tedaj je njen jasni pogled zadel ob njegov oči v štirih očeh se je nekaj zmešalo in zamislil, kakor da je na vedrem nočnem nebu nastal in so zvezde zaplesale krog lune. Zatrešala je roka, odvrnila je pogled od gospodina Franjo na kavo. Vzel je skodelico, jo nastavil na in prvi požirek je zdrljil v grlo, gorak in dak kakor prvi občutek ljubezni. Šinila mu glavo misel: Kaj ko bi videl stari Pero? Ali skočil po skriti handžar in navalil na dravšvabskega tujca, ki po nepotrebnem moti njegovo dušo! To hladno računanje ga je iztrgalo.

Danica ni mogla prenesti tega nenadnega stopižvega, za njo čisto novega, sladkega in tresljivega občutka, katerega ji je zbudil ljubi nivi tujec. Vsa rdeča v lice je vzela konvice stekla čez pot k Oskovi po vodo. Gledal je in v svoji romantični duši se je spomnil kaviar deklece Tamare, kakor jo je naslikal Lermontov v „Demonu“. Kakor ona k Aragvi, tako tudi bosenska deva s konvico k Oskovi; ta kraj ob mečem gorskem potoku je nekoliko podoben kaskemu; narod je enako uporen in samozavestni in tam, in on — ali naj stopi kot demon v to krasno in neizkušeno dekleco? Zamislil se v svoj položaj in težko mu je postalo na duši.

Dolgo ni bilo Danice nazaj. Globoko v se gi je slonela ob skalnem robu kraj mlina ter mišljeno zrla v potok, ki se je v belih penah čez pečino in se vrtel v smaragdno zelenem mumu pred mlinom. Kako dober se ji je zdel spodin Franjo! Kakšna neodoljiva blaženost iz njegovih živih, sivkastih oči! Po sreč in ni ni podoben tistim tujim okrutnežem, o rih je toliko slišala v Črni Gori in o katerih je toliko slabega povedati v Bosni. Po zimi, potem, ko je bila prišla iz Črne Gore v Pilič, je nekoč strašni Atif Sarajlija tako gledal v kakor danes gospodin Franjo. Takrat bi kmalu omedlela od groze, v strahu je plakala kričala njena duša, a danes je čutila, kakor stala pred njo sama sreča njenega življenja, ča, ki se je rodila nekje v daljnih severnih kraj potovala dolgo pot na jug in je sedaj smeje obraza nenadno stopila pred njo. Vse jo k tej sreči; padla bi pred tega človeka ter se nila njegovih nog. Molila bi pred njim, kakor jo učili v cetinjski šoli. In v solzah sreče jo raztopilo srce.

—(Nadaljevanje).—

Vladarji pošiljajo narode na vojno, da umirjajo zase. Ali kaj ima mrlič od zmaga slave?

ADVERTISEMENT

vstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1892.

Inkorporirano 24. februarja 1903 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
 Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 179, Radley, Kans.
 Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
 Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry, Kans.
 Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
 MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
 ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
 FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
 MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
 JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.
 Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajnika.
 Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

Zadeto v črno.

Italijani gonijo Avstrijance s silo proti severu, da Avstrijanci beže kakor divji naravnost Rusijo. Gredoč na begu so Avstro-Nemci vzeli Przemysl.....

orda vzamejo tudi Moskvo!

Ako pride do vojne med Zed. državami in komurkoli, tedaj morajo delavci zahtevati, da gredo z maske Rockefellerjevi milicarijamski stražniki ter slavni Adell-Mahonovi strelci "prvi na front" in sicer na čelu vrhovne generala Rockefellerja II.

Illinojska zakonodaja si je po plačilo plačo na pettisec dolarjev zasledila. Predlogo za krajši delavnik in za minimalno plačo delavcev je pa cenjena zakonodaja zagnala v koš. Kdo sedi illinojski zakonodajci? Zastopniki delavcev? I guess not — razen teh!

Poročila pravijo, da so Prusi zeli Przemysl, da so se Bavarci najbolj odlikovali in da je pruski general Mackensen dobil pohvalo in odlikovanje za zmago nad Rusi v Galiciji. Dalje govore poročila, da je prišel v Pulj drugi in pruskega kajzerja, kjer bo nadzoroval bojne aeroplane in da bo vojde sam kajzer v Trent. Kje je nina na avstrijska slava? Kaj sploh delo avstrijske armade? Ali šalo in zaničevanje Avstrijance kaj napraviti nima brez kajzerja? Vse kajzerjeve, Zatrese, vse prusko — Francojevega — ne! Čegava pa je dandanes nastavljal Avstrija?

Ali veste, kaj se zgodi danes z nje? Še ni razvitim krepkim in zdravim možem? Menda veste, ne? Vsak bnežnik mora znati! Pograbijo ga ga je izročil nekdo zlepa in drugod zgrda tega nima — in pošljejo na "front", kjer je, sladozvojem drugi streljajo vanj..... je zlobiti mati, čemu si rodila sina?

"Glas Nar." želi — in Slov. li — menda želi — da so Avstrijanci naslikali Lepeni in da so Italijani tudi te — agri, tak — peni. Ali so kje na svetu možgaviti; ta kralji, ki bi rešili to uganko? Kako liko podobne sploh to mogoče?

Rusija "osvobaja" Ruse v Bukovini in v Karpatih, Anglija "osvobaja" Angleže in Francoze v Dardanelah, Nemčija "osvobaja" Nemce v Belgiji, na Francoskem v Poljskem, Rusija in Nemčija "osvobajata" Poljake z ogrskim in mečem, Italija "osvobaja" Italijane na Slovenskem — vse države se vojskujejo za "svobodo" (Avstrija in Turčija sploh ne prideta v poštev) in kadar bo vojne konec, imeli bodo svobodo milijoni, ki bodo obležali polani... Nihče jih ne bo več izkoriščal, nihče jih ne bo več gonil v klanje... Ali gorje tistim, ki bodo ostali živi!

Republika San Marino, katera ima 60 vojakov in en kanon, je napovedala vojno Avstriji. Kadar se odraščeni fantini stepejo, tedaj navadno dobi korajžjo tudi mali dolgosrajčnik, da jezik po-kaže...

Italijani bi naredili avstrijski armadi imenitno in zelo človeško

Vojna in slovenski socialisti.

V zadnji številki "Zarje" je objavil sodr. Ivan Regent, sledeči članek pod zaglavjem: Kaj da pravimo mi:

Vojna, njeni vzroki, njeni pojavi in njene posledice tvorijo v sedanjem času predmet vseh pogovorov, pa naj se vrše ti kjerkoli. O vsem se bo govorilo še dolgo in bi bilo nenaravno in precej nerazumljivo, ako ne bi bilo tako. Saj je prinesla vojna skoro vsakemu nekaj novega in prisilila marsikoga misliti na stvari, ki mu ne bi bile prišle sicer nikdar v glavo. Razume se, da razmotriva vojno in njene pojave vsak po svoje in s svojega stališča. Tudi to je umljivo. Interesi, ki se jih je vojna dotaknila, so različni in mnogoteri. Različna so stremeljenja posameznikov in posameznih interesnih skupin in različni je politični, kulturni in duševni nivo ljudstev, ki so bila pritegnjena kar čez noč z magnetično silo v orjaški ples evropske vojaške organizacije. Nikjer pa ni zbudila vojna s svojimi pojavi toliko globokega in smotrenega zanimanja, kakor v vrstah socialističnega delavstva.

Ali je potrebno, da bi razlagali, zakaj da ni moglo, da niti ni smelo biti drugače?

Kdor je sledil našemu delu z resničnim zanimanjem, nepristransko in ne potem površnih poročil nam nenaklonjenega časopisja; kdor je imel dovolj moči, da je pogledal, odkod da izvira in kam da vodi naše delo; oni, ki nas je opazoval na tem delu, ki je bral naše časopise, ki je na tisočih shodih slušal naše govore in naše smelo pritrjevanje, nam mora priznati, da je bilo namenjeno naše delo najbolj zanemarjenemu delu človeštva in da ni naša krivda, ako ni rodilo to naše delo onih sádov, ki smo si jih želeli in kojih je bilo delo v resnici vredno. Ali sad našega dela je vendarle ona elita proletarjata, ki je sposobna, da misli samostojno in da opazuje in razmotriva samostojno dogodke in pojave, ki tangirajo njegove interese in njegove ideale. — Ali naj bi bilo torej kaj čudnega na tem, da se zanima baš socialistično delavstvo izredno veliko za vojno in njene pojave in njene posledice? Ali bi bilo mogoče, da bi bili pozabili delavci kar čez noč na vse sedanje delo, na vse nadčloveške napore, da dosežejo končno ono blagostanje, ki naj bi bilo obenem plačilo trudu in trpljenju tisočletnemu? Ni mogoče, kakor ni mogoče, da ne bi kmet mislil na polje, na setev in na žetev, kadar mu divja vihar po polju in ruši njegovo delo in njegovo nade. Pa ima tudi socialistično delavstvo pravico in dolžnost misliti na sedanje dogodke s tim večjim zanimanjem, čim je uvidelo, da so ti dogodki porodili pojave, na katere je pred vojno najmanj mislilo.

Vojna je prišla nad nas nenadoma. To je pač resnica. Prišla je v trenutku, ko je svet najmanj pričakoval in v trenutku, ko se je delavska internacionala pripravljala na svoj mednarodni kongres na Dunaju, kjer je hotela ponovno manifestirati za mir in za razoroženje. Poslednje dejstvo nam pove, da je socialna demokracija slutila bližajoči se vihar in je hotela uporabiti vsa zakonito dovoljena sredstva, da bi ga preprečila. Pa so bili dogodki urnejši in močnejši od delavske volje in njegove organizacije. Nade ogromnega števila onih, ki so videli v socialni demokraciji edino moč, ki naj bi preprečila vojno in njene posledice, se niso uresničile. Socialna demokracija je bila prešibka, da bi bila vojno preprečila, a ni bila niti dovolj močna, da bi se bila uprla vplivu vojnih dogodkov, ki so pritisnili tudi nanjo z ono vehementno silo, ki je lastna vsem nenadnim in nepričakovanim pojavom.

Takoj s svojim nastopom je zadržala vojna močan udarec delavski internacionali in jo razdelila v dva strogo ločena dela. Na eni strani imamo skupino nemških, francoskih in belgijskih socialnih demokratov, ki so se pustili omamiti od meščansko narodne ideologije in so se, uvažujoč svoje posebne razmere in potrebe, podali v boj z dušo in telesom, ramo ob ramo s svojimi vlada in s svojimi narodi v trdnem prepričanju, da ne more biti zanje primernejšega prostora nikjer drugje kakor na bojnem polju, kjer hoče narod izkrcavati

ali pa zmagati. Na drugi strani imamo pa skupino srbskih in ruskih socialnih demokratov, ki so ostali zvesti tradicionalnemu stališču delavske internacionalne zoper vojno in ki niso izgubili svojega ravnotežja niti pred grožnjo hladne Sibirije, niti pred grožnjo izgube težko priborjenih in dobro zajamčenih narodnih in pouličnih pravic in svobod.

Ali je čudno, da gledajo socialistični delavci na pojave v sedanjih vojni s svojega posebnega stališča in z ozirom na svoje posebne interese? In je li kaj posebnega na tem, da gledajo na vse te pojave z enakega stališča tudi slovenski socialistični delavci in da obračajo svoj pogled k vodstvu stranke in nas vprašujejo, kaj da porečemo na vse to pa mi? Radi priznamo, da je odgovor na to vprašanje v sedanjih razmerah težka naloga. Vendar bo nastopil trenutek, ko se ne bomo mogli več izogniti odgovoru in se ho pokazala kot napačna misel, da mora slovenska socialna demokracija, kot majhna stranka, sprejeti a priori in brez diskuzije položaj dejstev in da ne bi smela kritično motriti obnašanja velikih socialno demokratičnih organizacij. Zavzemanje takega stališča bi bilo preveč nevarno za našo stranko in za razvoj socialistične ideje v našem narodu. Kakorkoli smo majhni in naj bi bili v narodu in v delavski internacionali še tako brezpomembni, smo vendarle avtonomni del delavske internacionalne, v kateri smemo in moramo izpregovoriti svojo besedo, kadarkoli je krenila ta internacionala na pot, ki ni ona, po kateri smo hoteli z njo hoditi. Majhni smo zaradi tega, ker je naš narod majhen in ker je njegova industrija še vse premalo razvita. A v internacionali predstavljamo socialno demokracijo svojega naroda in se nas ne sme torej upoštevati po številu naših članov ali po številu članov našega naroda, marveč po moči, ki jo v tem narodu imamo. In ako imajo vse socialne demokratične stranke pravico in dolžnost, da zavzemajo svoje stališče v internacionali in napram vsem socialnim pojavom z ozirom na razmere v svojih narodih, imamo te pravice in to dolžnost tudi mi. Morali se bomo pač odvaditi vsakega kopiranja in se bomo morali potruditi, da poiščemo našemu delu ono pot, ki je primerna za nas in po kateri bo šlo to delo laže in hitreje naprej do cilja.

Ako je zadalva vojna delavski internacionali močne udarce, ni rečeno, da je bila ta internacionala uničena. Pač je bilo že lepo število onih, ki so se trudili, da bi prepričali sebe in druge, da je tej reči internacionali odklenalo enkrat za vselej. Ljudje so se bili pač nekoliko prenašli in zmotili. Baš v sedanjih kritičnih dneh je pokazala ta internacionala svojo mogočno voljo do ekistence, do uveljavljenja svoje moči. Bila je prešibka, da bi bila odvrnila od sebe vse škodljive vplive nastopivše vojne. Toda mi smo prepričani, da bo imela dovolj moči, do prestane to vojno in lastno krizo. To prepričanje nam utrjuje delavstvo, ki je zrelo dovolj, da ne bo zapustilo pluga na polovici zorene njive zaradi sklepov in stališč gotovih soc. demokratičnih strank, ki nam v sedanjih razmerah ne morejo biti še dovolj jasni in o katerih ne bi mogli govoriti odkrito in jasno niti tedaj, ako bi nam bili popolnoma jasni in ako bi poznali vzroke, ki so jih porodili. Toda, ne da bi imel namen prejedicati strankinemu stališču, trdim, da nam narekuje naše socialistično prepričanje in da nam tudi naše posebne razmere pravijo, da nam je bližja ona socialistična skupina, ki je ostala zvesta sklepom internacionalne in izrekla pogumno svoje mnenje glede poti, ki edina vodi v socializem.

Zakaj? O tem kaj več morda prihodnjič, morda pa šele tedaj, ko bo smel vsak izpregovoriti odkrito besedo in povedati brez strahu vse, kar se mu bo zdelo vredno in potrebno povedati.

Ne obupaj, če nič ne veš in nič ne znaš in ti je povrh še glava zabita z žebli. Preden bodi, dopisnik kakšnega šovinističnega lista postani, pa boš slaven.

Stranka

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE
J. S. Z., dne 8. maja 1915.

Navzoči se: Dubravac, Žikič, Petrič, Kokotovič, Krpan, Bajski, Godina, Šavs, Hren. Od nadzornikov sta navzoča: Mavrič in Trstenjak; od urednikov E. Kristan od "Proletarca", T. Cvetkov od "Radničke Straže".

Predseduje Šavs. Zapisnik zadnje seje se prečita in sprejme. — Po zapisniku poroča sodr. Petrič glede varščine za sodr. Dubravca kot blagajnika odbora za tiskarno. Pravi, da je bond v redu, da pa ga mora, preden stopi v veljavo, podpisati predsednik eksekutive. To se vzame na znanje in izvrši.

Sodr. Petrič poroča o svojem bondu. Pravi, da je pripravljen dati svoj bond, s čimer prihrani zvezi precej stroškov. To se na predlog sodr. Žikiča sprejme, njemu pa naloži, naj preskrbi tozadevni bond za \$500.00.

Sodr. Šavs poroča o resignaciji direktorja J. D. T. D., ki naj jo drži po zaključku eksekutive slov. upravni odbor za kontrolo. Pravi, da se je izvršitev tega za nedoločen čas odložila. Vzrok za to je, da so neki nameravali novi tozadevni predlogi pred illinojsko postavodajo.

Tajnik Petrič poroča, da je Sušnjak pisal, da poravnava ob prvi priliki svoj dolg; od sodruga Lučiča pa do danes še ni prejel odgovora. Sodr. Cvetkov poroča, da Savih svoj dolg izplačuje mesečno. To se vzame na znanje.

Prečita se list kluba št. 35 v West Allis, Wis., ki želi dovoljenje, da bi smel razposlati klubom apel za prispevanje v fond, ki je namenjen za gradnjo doma. — Z ozirom na slabe delovne razmere, ki se vedno vladajo, eksekutiva ne priporoča akcije.

Prečita se list kluba št. 84, Witt, Ill., ki prosi, da se vsled slabih delovnih razmer klub oprosti en mesec prispevkov; se vzame na znanje in odobri. Istotako se vzame na znanje poročilo kluba št. 69 v Herminie, Pa., ki poroča, da mora klub vsled slabih delovnih razmer za nedoločen čas prenehati s poslovanjem.

Prečita in na znanje se vzame list kluba št. 28 v Roslyn, Wash. Sodr. tajnik poroča, da je bilo mesece aprila razpečenih 1911 rednih in 113 izjemnih znakov. Skupaj torej 2024. To se vzame na znanje.

Sodr. Cvetkov poroča o svoji agitaciji, ki jo je proizvel 1. maja v St. Louis, Granite City in Madison, Ill. Pravi, da je govoril z bolgarskimi socialisti o združitvi. Mnenja je, da bi bolgarski socialisti pristopili J. S. Z., če bi se kdaj, ki pozna njih delovanje bližje, zanje zanimal. Dalje omenja, da bi bilo potrebno storiti kakšne korake za dobavo državljanstva. — Cvetkovo poročilo se vzame na znanje.

Sodr. Žikič poroča o selitvi "Radničke Straže" in tiskarne. Pravi, da je pravično, da nosi nekaj stroškov za selitve J. S. Z. in predlaga \$10.00 To se sprejme soglasno, tajniku pa naroči, naj svoto izplača.

Sodr. Godina poroča o svojih 1. majskih shodih v Livingston in Staunton. Poroča tudi, da je bil sodr. Jos. Zaverčnik st. v Nokomis in Witt, Ill., sodr. Kristan pa v Gary, Ind. Vsi shodi so bili dobro obiskani in so se vršili v najlepšem redu. To se vzame na znanje.

Zaključek seje.

Filip Godina, točasni zapisnikar.

NOTA.

V krakem dobe naši klubi od okrajnih ali državnih tajnikov glasovnice za glasovanje o dodatkih k pravilom, ki jih je na svojem zboru v Chicago meseca maja sprejel narodni odbor socialistične stranke. Glasovnice so tiskane v angleškem jeziku, zato pa izide drgi teden v Proletarcu slovenska glasovnica, ki naj služi klubom za pojasnilo pri glasovanju o posameznih točkah. Vsak tajnik kluba naj prinese eno številko Proletarca na sejo, ko se bo vršilo glasovanje o dodatkih k pravilom skupne stranke.

Sprejete dodatke bo potem tajništvo objavilo v Proletarcu. Vsa potrebna navodila o glasovanju in oddaji glasovnic bodo objavljena na glasovnici.

Tajništvo J. S. Z.

NOTA.

V zadnjem poročilu o razpečenih znakah stoji pomotoma, da je znamke v E. Youngstown, O., kupil klub št. 62 mesto št. 18. Klub št. 62 v aprilu ni naročil znakov.

Tajništvo J. S. Z.

FOND ZA ZVEZNO TISKARNO v mesecu maju.

Redni prispevki v maju.....\$79.20
 Zorko Ljubek, New Brighton, Pa. 3.70
 Jugosl. soc. klub št. 118, Canonsburg, Pa., 2.50

Oddano blagajniku tega fonda.....\$85.40
 Tajništvo J. S. Z.

NAZNANILO.

East Helena, Mont.

Članom Jugosl. soc. kluba št. 101 v East Helena, Mont., se nanašanja, da se seje v naprej vrše

vsak drugi četrtek v mesecu v Joe Lozarjevi dvorani ob 7. zvečer.

Opozarjajo se vsi člani kluba, da naj se redno udeležujejo sej, ker s skupnim in složnim nastopom dosežemo vse, in rešimo marsikatero važno stvar. Proč z nasprotstvom in sovražstvom, atere-mu sta dali povod tukajšnji dve "pleh bandi" in zakrivila, da se v toliki meri zanemara soc. klub med sodrugi. Edinole se govori: Kdo ima in kdo nima prav v skupini "bande," in kdo ne zna "špiljati." Bolje bi bilo, da se zavzameta obe skupini za zopetno združenje, in staviata pametne pojoge med seboj — in se s tem napravi enkrat za vselej konec razdoru.

S socialističnim pozdravom
 J. B. Mihelič, tajnik.

ZAPISNIK.

Franklin, Kans.

Konferenca skupine Jugoslav. soc. klubov v državi Kansas dne 23. maja t. l. v Franklin, Kans.:

Shod otvori s primernim nagovorom sodrug Ivan Goršek, nakar sledi volitev predsednika konference. Soglasno je izvoljen za predsedatelja sodrug Toni Tomšič, za podpredsednika pa sodrug Joe Bratkovich.

Dnevni red: Poročilo posameznih klubov. Sodrugi Louis Klingler, tajnik kluba št. 80 J. S. Z., poroča, da klub vzlic slabim razmeram dobro napreduje. Sodrugi Ivan Goršek poroča za klub št. 133, da je napredek pri klubu in da so sodrugi zeli aktivni za socializem. Sodrugi Frank Krajzel poroča ravno tako napredek pri klubu št. 34 v Frontenac, Kans. Od št. 150 Ringo, Kans., poroča sodrug John Lekše, da se klub razvija prav dobro. Sodrugi Karol Jare poroča, da so somišljeniki v Gross, Kans., ustanovili Jugoslav. soc. klub, ki pa še nima številke. Vsa poročila posameznih klubov odobri konferenca.

2. Na vrsto pride račun in prenos od 1. maja, ter se vname živahna debata, kam se dobiček dne.

Končno se sklene sporazumno, da je deležna skupina Jugoslav. klubov polovice prebitka, polovice pa skupna društva S. N. P. J. v dr. Kansas, spadujoča pod skupno zastavo. Omeni se tudi na konferenci otroško pevsko društvo iz Yalle, Kans., ki je napravilo 1. maja globok vtisk na vso razredno delavsko maso. Na predlog sodruga John Goršeta se da \$12.00 iz skupnega dobička otroškemu pevskemu zboru iz Yalle, Kans. Konferenca je sprejela predlog.

Po različnih govorih za soc. stranko in nje program in cilje sledi volitev. Za tajnika je soglasno izvoljen John Goršek, za zapisnikarja Frank Wegel, za blagajnika Martin Stefačič. Predlagano, in podpirano, da se vrši prihodnja konferenca dne 27. junija v Gross, Kans., kjer je novo ustanovljen klub. Sprejeto je bilo tudi, da se ustanovijo knjige in pisalni papirji, kar se potrebuje v skupini Jugoslav. soc. klubov za državo Kansas.

Shod konference se zaključuje ob 6. zvečer.

Anton Tomšič, predsednik,
 Frank Wegel, zapisnikar.

VABILO

na gozdno veselico (picnic) kate-rega priredi Slov. soc. klub štev. 137 J. S. Z. v Kenosha, Wis. Picnic se vrši v nedeljo trinajstega junija (June 13) v "Hastings Bush". Ker je to prvi izlet v letošnji sezoni, zato upamo, da se ga bodo Jugoslavlani iz Kenoshe in okolice vsestransko udeležili. — Čisti dobiček je namenjen za knjižnico našega soc. kluba. Prijatelji narave vsi na plan dne 13. junija. Pristi ječmenovec in dober prigrizek bode na razpolago. Vstopnina 50c za osebo. Za dobro postrežbo bode v polni meri skrbel za to izvoljeni

veselični odbor.

LISTU V PODPORO.

Karol Rataje, Dickson City, Pa., 15c. Josephine Mazgon, Cleveland, O. \$1.00. Anton Mihelič, Chisholm, Minn. 15c. Skupaj \$1.30. Zadnji izkaz \$295.23. Vsega do danes \$296.53.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA
LUDSTVA.

IZHAJA VSA KI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslavanska delavska tiskovna družba
v Chicago, Illinois.Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo
leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo
\$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.Oglaš po dogovoru. Pri spremembi
bivališča je poleg novega naznaniti
tudi stari naslov.Glasilo slovenske organizacije Jugosl.
socialistične zveze v Ameriki.Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja
lista in drugih nerednosti, je pošiljati
predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.Subscription rates: United States and
Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half
year. Foreign countries \$2.50 a year,
\$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

Brezposelnost.

Pred jesenskimi volitvami so bile vse Zedinjene države polne prosperitete. Seveda je bila to le beseda; stvar sama — namreč prosperiteta — naj bi bila prišla po volitvah. Da pride na vsak način, o tem pravzaprav ni bilo dvoma; republikanci so jo obljubovali, če oni zmagajo, demokratje so jo napovedovali, če bo zmaga njihova.

Volitve so minile in prosperiteta se je izražala v tem, da je doslela brezposelnost prej nezasišan obseg. Za nekoliko milijonov v Ameriki je bila ta zima najstrašnejši čas njihovega življenja. Ali s spomladjo so se bližale vsakovrstne mestne volitve. Zopet je bila prosperiteta na programu. Politični agitatorji in priganjači so jo kar iz rokava stresali. In na tisoče delavcev je verjelo, da je res vse od tega odvisno, če bo za župana v kakšnem mestu izvoljen Peter ali Pavel. Ko je bil v Chicagu nameščen novi major Thompson, je bila v mestu velikanska maškaradna parada, pri kateri je nekoliko tveganje razmetavalo banane in pomaranče za svojo reklamo; med manifestanti, ki so delali za prosperiteto sami iz sebe norca, so bile pa tudi razne delavske unije, ki se dajo od svojih voditeljev zaslepljivati, da jim bodo tisti, ki jih v tovarnah izkoriščajo, v politiki in v administraciji napravili nebesa.

Zdaj so tudi te volitve minile in poteklo je toliko časa, da bi se bilo moralo nekaj te slavljenosti prosperitete že vendar pokazati. Namesto tega objavlja delavski departament zvezne vlade v Washingtonu nove številke o brezposelnosti. Preiskavo je vodila za omenjeni vladni oddelek Metropolitan Life Insurance Co. Prvo njeno poročilo o brezposelnosti v New Yorku smo že objavili; drugo obsega petnajst mest, in sicer Boston, Bridgeport, Chicago, Cleveland, Duluth, Kansas City, Milwaukee, Minneapolis, Philadelphia, Pittsburgh, St. Louis, Springfield, Mo., St. Paul, Toledo in Wilkesbarre.

Preiskave družbinih agentov so obsegale 399.800 družin, ki štejejo 644.358 mednjih delavcev. Izmed teh jih je bilo ob času preiskave 73.800, to je 11.5 odstotkov nezaposlenih. Raznuteja je bilo v izprašanih družinah 106.652 — sebi, ki so bile samo začasno zaposlene, bodisi da so imele znižan delovni čas, ali pa da so dobivale samo od časa do časa delo.

Treba je omeniti, da se ta raziskava ni vršila sredi zime, ampak koncem marca in sredi aprila, torej v času, ko je kapitalistično časopisje že pripovedovalo bajke o dobrem delu.

Najnižji odstotek brezposelnih v omenjenih mestih se je konstatiral v Bridgeport, Conn., kjer je bilo izmed povprašanih delavcev njih 20.3 brez dela. Pač pa je bilo v Bridgeport 19.9 odstotkov le začasno zaposlenih.

V ostalih mestih je bilo razmerje v odstotkih sledeče:

Boston 10.2, Chicago 13.3, Cleveland 9.4, Kansas City 12.5, Milwaukee 7.9, Minneapolis 13.8, Pittsburgh 11.1, St. Louis, 13.6, Springfield, Mo., 7.1, St. Paul

14.1, Toledo 10.7, Wilkesbarre 6.4. Najvišje odstotke delavcev z omejenim delovnim časom so izkazovala mesta Wilkesbarre 23.3, Pittsburgh 29, Milwaukee 28.9, Bridgeport, 19.9, Philadelphia 19.6, Duluth 17.3, Toledo 17.5, Boston 17.3. V vseh mestih je bilo poprečno 16.6 povprašanih delavcev le začasno zaposlenih.

Poročila, ki prihajajo z zapada, kažejo, da je tam položaj še slabši, kakor v vzhodnih državah. Torej ni z obljubovano prosperiteto doslej nič. Pomilovanja pa so vredni pravzaprav le tisti, ki se čudijo. Saj so mandati sedaj na varnem; kdo bi se še brigal za tisto, kar je obljuboval pred volitvami?

Pa bodimo pravični. Prosperitete v privatni industriji sploh ne morejo napraviti zadonodajci in aldermani, ker se tržne razmere ne urejajo iz legislativ in mestnih hiš. Drugo je vprašanje, kaj so storile vse te zbornice, odkar so izvoljene, da bi se ublažila brezposelnost? Za to bi namreč imele nekaj moči akoravno vemo, da sega tudi ta le do gotovih mej in ne more brezposelnosti sploh spraviti s sveta.

Po zimi, ko je bilo najhujše, tako da so se blaženi posedujoči že bali revolt, so se po raznih mestih ustanovljale komisije, ki so "študirale" vprašanje in hotele najti sredstev za pomoč. Naloga teh komisij, če bi jo bili smatrali za resno, ne bi bila tako težka, kakor so si sami sugerirali. Zakaj nihče ne more reči, da vprašanje sploh še ni študirano. Po deželah, v katerih je delavsko zakonodajstvo nekoliko bolj razvito kakor v Ameriki, bi bili našli materiala dovolj in bi si bil z njim lahko prihranili mnogo "študij," ki so jih že drugi opravili. Ali vse te komisije so bile ustanovljene le zato, da se nasuje ljudstvu nekaj peska v oči, ne pa zato, da bi se dosegel res kakšen rezultat. Naravno je torej, da se nič ni doseglo. V Chicagu je n. pr. mestna komisija rekla, da naj država kaj stori. Sicer pa je tudi nekaj govorila o sodelovanju mesta in države, o javnih delih in o posredovanju dela.

Nekoliko mesecev je minulo. Kaj je storila država? Kaj je storila občina?

Odgovor je zelo kratek. Ne ena ne druga ni storila ničesar, ne za sedaj, ne za bodočnost. Saj tudi ni treba. Dokler daje delavstvo republikancem, demokratom, progresistom, prohibicionistom svoje glasove in se zadovoljuje z obljubami pri volitvah, bi bili gospodje zastopniki neumni, da mi se trudili. Res je pač, da bi se brezposelnim delavcem lahko pomagalo z obsežnejšimi javnimi deli; lahko bi se za bodočnost preprečila prevelika beda zavarovanjem. Res je tudi, da so nekatere industrije že zrele za podzavljenje. Ali če bi delavstvo hotelo take reči, bi ne volilo kapitalističnih zastopnikov v vse zbornice.

Svojo voljo kaže ljudstvo pri volitvah. Tam ima tudi moč. Naučiti se mora, kako jo je treba rabiti, da bo kaj vredna. Kadar bo to znalo in se po svojem znanju ravno, bo tudi vprašanje brezposelnosti v drugem tiru. Če tudi ne morejo socialisti v posamezni državi preobrniti vsega sveta in četudi bo brezposelnost šele takrat odpravljena, kadar bo kapitalizem odpravljen, bi si delavci, če bi imeli po zbornicah dovolj vplivno število svojih, delavskih, to se pravi socialističnih zastopnikov, lahko pomagali, da ne bi bila brezposelnost taka strašna šiba. Vsako mesto, vsaka država, v kateri bi socialisti imeli večino ali pa vsaj tako močno manjšino, da bi v važnih ljudskih vprašanjih lahko potegnili še druge, ne popolnoma od kapitalizma vkleknjene zastopnike za sabo, bi lahko razvrstila javna dela tako, da bi v času brezposelnosti zaposlila roke. Na vsak način pa bi bil delavec na boljšem, če bi bil zavarovan zoper brezposelnost in bi moral v takem slučaju dobivati podporo, ki bi varovala njega in družino lakote in prezebanja.

Kapitalistični besedniki že razumejo, da so take reči mogoče. Ali sedaj odrija občina dolžnost državi, država zvezi, ta pa zopet nazaj, medtem ko bi morale v resnici vse sodelovati. In če bodo prisiljene, bodo že sodelovale. Ampak če jih ne prisili delavsko ljudstvo samo, jih ne bo prisilil nihče drugi.

Bestialnost vojne.

Evropske vlade si za malo izpremembo zopet vzajemno očitajo grozodejstva, ki so jih počele, oziroma ki jih še počenjajo njih vojske. Izdajajo se "knjige" vseh mogočih barv in naštevajo se številni slučajji takega barbarstva, da bi se moralo zdeti človeku v dvajsetem stoletju kratkoma nemogoče, ako ne bi bilo od preminogih odkritostnih udeležencev vojne dognano, da prekucne rokodelsko prelivanje krvi vse v človeku in izpreminja ljudi v bestije.

Gotovo ni vsaka beseda v dokumentih, ki jih izdajajo sovražniki o sovražnikih, sveta resnica. Gotovo pa se gode nezasišane bestialnosti na vseh straneh; nobena armada, nobena narodnost ni izvzeta. In nobena kultura ne prepreči take podivjanosti.

Nemška vlada se je pred kratkim mogočno razburjala in njeno glasilo "Norddeutsche Allgemeine Zeitung" je objavila razdražen protest, ker je angleški vojni minister dejal, da so nemški vojaki streljali brezbrambne ujetnike. Ali skoraj ob istem času je socialistična "Münchener Post" protestirala proti vodji nemških konservativcev baronu Zedlitzu, ker je naravnost pozival nemške vojake, naj ne dajejo sovražnikom pardaona.

Težko pa je utajiti reči, s katerimi se je kdo sam bahal. "Jauersches Tageblatt," ki je glasilo pruske vlade, je imel v svojih predelih črno na belém sledeče poročilo nekega podčastnika 1. stotnije 154. polka, katero sta šelajtnant in poveljnik stotnije posebej potrdila:

Angleška Independent Labor Party je izdala sledeči manifest, v katerem je cenzura nekatere besede nadomestila s pikami:

"Vojna v Evropi posiljuje s... svoj razpisnostjo in... boljše svet človeštva. Sami denarni izdatki se računajo za Anglijo na dva milijona funtov na dan. Žrtve krepkega, hrabrega človeškega življenja se sploh ne morejo preračunati. Kljub... materialnim in krvnim žrtvam grozi vojna, da se zavleče brez konca in kraja, ker misli vsaka dežela, da se bojuje za "svobodo" in druge... reči, ki so v tej zvezi nedoločene in nebitvene. Nobena vlada ni praktično in konkretno povedala, pod kakšnimi pogoji bi bila pripravljena na mirovno pogajanje.

V vseh bojujočih se deželah izjavljajo, da ne bodo zadovoljni, dokler ne bodo sovražne dežele pomandrane in razkosane. Celo če bi bila taka politika pravična in smotrna, namesto da izziva najjasnejše nauke zgodovine, je devet vojnih mesecev pokazalo, da je možnost doseganja cilja v sedanjih razmerah neskončno oddaljena. Ali dokler grabi kakšen narod strah pred razkosanjem in ponižanjem, hoče nadaljevati boj do skrajnega odpora in do zadnje kaplje krvi. Kakor je poleg drugega vzajemno nezaupanje, strah in nesporazum povzročil

"Že smo odkrili prve Francoze (v nemškem originalu se pravi pomešno "Franzmänner"). Z drevja se popokajo kakor večerice, spodaj pa s puškinimi petami in bajonetmi "toplo" sprejmejo, da ne potrebujejo nobenega zdravnika več: ne bojujemo se s poštenimi sovražniki, temveč z zahrbtnimi roparji. Skokoma gremo dalje — tu! tam! tiče v živih mejah, zdaj pa po njih, pardon se ne daje. Stojte, pristročno, kvečjemu kleče se strelja, nihče ne misli več na to, da bi se kril. Do neke globeli prihajamo, rdečehlačniki leže ranjeni in mrtvi trumoma okrog. Ranjene pobijemo ali pobodemo, ker že vemo, da bi nam lopovi izza hrbta streljali, če gremo dalje. Tam leži Francoz, kakor je dolg in ši-

rok, z obrazom k zemlji obrnjen, ali le dela se mrtvega. Brez krepkega mušketirja ga pouči, da sme tukaj. Obračajo se kliče "pardon," ali že je z besedami "Vidiš pobalin, tako bodejo te reči," zaplacen na zemljo. Poleg mene prihaja čudno pokanje od udarcev puške, s katero obdeluje eden od 154. polka francosko plešo. Previdno je za to delo porabil francosko puško, da ne razbije svoje. Ljudje posebno mehkih čutov dajejo Francozom kroglo za milost, drugi bijejo in bodejo, kolikor morejo. Junaško so se bili sovražniki, bile so elitne čete, ki smo jih imeli pred seboj, na 30 do 10 metrov so nas pustili priti blizu, tedaj pa je bilo že prepozno. Ob vhodu šotorov iz vej leže, brez uspeha stokajoči za pardon, lahko in težko ranjeni, naši dobri

mušketirji prihranijo domovini drago prehrambo tolikih sovražnikov."

Kakor da ne sme krvavi bestialnosti manjkati še krvave satire, se zaključuje to divjaško poročilo z opisom, kako gredo vojaki po "krvavem delu" počivat: "Temu in onemu naslika bog sanj prijetno sliko. Z zahvalno molitvijo na ustnicah smo zaspali do drugega dne."

Neki pisatelj omenja:

"Najstrašnejše na tem poročilu še niso pripovedovani dogodki; skoraj še strašnejša je brutalna naivnost, s katero se slikajo kot slave vredna junaštva, pa to, da jih predpostavljajo se potrjujejo in da se na odličnem mestu okroglega uradnega lista objavljajo. Je že mogoče, da se gode brutalnosti tudi na drugi strani — kadar je bestija v človeku spuščena z verige, ni čudno, da se gode bestialnosti — ali po tujem časopisju sem zaman iskal objavo takih junaštev."

Gotovo — tudi na drugi strani, na vseh straneh se gode divjaške reči. To ni nobena posebna narodna specialiteta. Pač pa so vsa ta barbarstva strašen dokaz moralne škode, katero povzroča vojna. In kadar se bodo tako podivjani vojaki vrnili domov, se bodo nadalje bahali z junaštvom te vrste; kakor kužna bolezen se bo ta bestialnost zajedla v ljudstvo in glodala dalje in dalje in kužila. Kdo bo ozdravil to strašno bolezen? In koliko časa bo treba, da nadomesti človečnost to zverinstvo?

Kaj hočejo vlade?

vojno, tako bodo tr momenti sedaj morda nasprotovali vsemu stremljenju po častnem in trajnem miru, in to veliko klanje neradov se bo neovirano nadaljevalo, puštoilo vse dežele in zaneslo žalost in obup v neštete družine. Tedaj ne bo nobene sigurnosti, da bo imel mir, kadar pride, pravična načela za podlago.

Če pojde po volji militaristov in diplomatov, katerim zveni že sama beseda "mir" kakor veleizdajstvo, se bo vojna zavalila, dokler ne pride do brezkoristnega rezultata, ki pomeni le kratek premor pred še večjim in še krvavejšim bojem.

Diplomatje so uprizorili vojno; narodi pa morajo sodoščevati pri sklepanju miru.

Kakorkoli je konflikt strašan in poln žrtv, ne bo sam na sebi veliko odločil. Morda odloči, kateri narod ima največje topove in najtežje granate; ali iz tega še ne sledi, da reši na pravični podlagi vprašanja narodnosti, trgovine in drugih reči, za katere gre ali baje gre v tem boju.

Le razum in pogled v bodočnost more rešiti ta preporna vprašanja po interesih trajnega miru ter v zmislu moralnega in gospodarskega razvoja Evrope. Zato naj bi delavske stranke in vse socialistične moči v vseh bojujočih se deželah silile na to, da znanijsi vlade ne z nedoločeni

in brezpomembnimi splošnimi frazami, temveč jasno in določno konkretne cilje, za katere se bojujejo. Na podlagi takega pojasnila bi bilo mogoče uvesti narodno in mednarodno delo, da se doseže pravičen mir s čim manjšimi ljudskimi žrtvami.

So obveznosti, ki se bodo morale izpolniti, ne v zadnji vrsti glede na Belgijo; ali te cilje in namene morajo vlade javno naznani in odkritosrečno morajo povedati, s kakšno rešitvijo bi se zadovoljile. Kajti odkrita izjava bi nemara lahko odstranila zmore in skrbi ter prihranila na stotisoče ljudskega življenja, ki bo sicer brez potrebe poklano."

Angleška bratska stranka ima nedvomno prav. Vojna se je pričela zaradi tega, ker je Srbija odklonila nesramni avstrijski ultimatum. Vsak otrok razume, da že davno ne gre za to in da sploh nikdar ni šlo za to. Ali če je bil ta ultimatum ob začetku vojne vsaj nekaj konkretnega, ne v danes nihče, kaj hočejo vlade pozitivno. Ne o Nemčiji in Avstriji, ne o zaveznicah se ne ve za to. In kdor bi hotel kaj storiti za mir, naleti na največjo zapreko: ker skrivajo vsi lupeži svoje namene v žepu.

Kaj hočete? To je res prvo vprašanje, na katero bi morale odgovoriti vlade. To bi bilo zlasti važno za socialiste.

Troti v družbi.

Medtem ko je vsa Evropa pod bremenom najstrašnejše vseh vojn, dočim preliva na milijone ljudi na bojnih poljih svojo srčno kri in pogiba na milijone ljudi na vojnih pozoriščih vsled najstrašnejše bede, ostali pa žive v neprestanem trahu za svoje, žive "velikaši tega sveta" slejkoprej svoje umazano življenje.

Človek bi ne mislil, da je res, pa je vendar tako. Zloglasni paradiž igralcev ter bogatih postopcev, Monte Carlo, ni zapuščen in osamljen, kot bi človek domneval. Prejkoslej se igra tam ter troši na najbolj zavrženi način denar, kateri se je iztisnil iz uboge delavca. Velikanske svote se izgube in dobe v najkrajšem času, da se zbičajo ohlapeli živci "izbrane" družbe, ki je sita vsakega užitka od onemoglosti. Vse se živi tam, veseleje kot kdaj prej, in vest o tem je prišel nekdo, ki je pred kratkim obiskal ta prostor. Obisk v Monte Carlo je številnejši, kot je bil

pred vojno. Poleg "majhnih ljudi", ki so prišli tja, da zapravijo denar, katerega so pridobili z vojaškimi dobavami, je opaziti aristokracijo vseh dežel, ki se ne zaveda resnosti časa ter živi tjavendan. Da se omogoči širšim krogom vstop, se je odpravila vstopnina sto frankov v glavno igralnico.

Ti mali ljudji, ki so tako neopametni, da se hočejo na tem mestu iznebiti svojega denarja, se smatrajo za "navadno ljudstvo", katero se trpi le raditega, da se mu izprazni žepi. Glavni mata-dorji pa so in ostanejo le prav posebno "visoki" in "najvišji", ki dajejo pravi sijaj tej okolici.

Pri neki mizi sedi debel mož, z zabuhlim, a čisto nepremičnim obrazom. Stavil je le bankovce po tisoč frankov, katere je razprostrl po vsej mizi. Pol ure pozneje je pripral 70,000 frankov ter nato jenjal igrati. Prihodnji dan pa je zopet prišel ter izgubil priigrano ter še veliko več. In kdo

je ta debeli gospod? On je lastnik številnih italijanskih listov, ki gotovo pridno ščuvajo na vojno.

Pri neki drugi mizi sedi priprosto oblečena ženska, stara nekako 50 let. Tudi je ona pokrila mizo z bankovci in veliko ljudi je stalo krog mize ter opazovalo igro. Vedno je izgubljala in kupi bankovcev pred njo so postajali vedno manjši. Kdo je bila ta radodarna ženska? Velika vojvodinja iz Meklenburga, mati nemške prestolonaslednice, "Oslavila" se je s tem, da se je izjavila za Rusijo in da je od sedaj naprej le "navadna ruska princesinja". Od izbruha vojne naprej se mudi vedno v Monte Carlo ter je tam jako vplivna oseba. Koliko bo stalo Rusijo to njeno bivanje v Monte Carlo?

Zelo znamenita oseba v Monte Carlu je tudi srbski princ Jurij, še mlad mož, ki ima navado pokopavati žive mačke ter streljati na svojo okolico. "Zakaj pa ni

ta mož doma ter ne pomaga pri niti svojo deželo?" povprašuje in oni: "Tam ga ne marajo, se so veseli, da je tukaj," se je glasno odgovor. Zvečer je sedel igralni mizi v kazino. Poleg njega sta stala dva tajnika, kateri sta od časa do časa narekova na katero številko naj stavi. In izgubljala velike svote, dočim njegova nesrečna dežela za ropom propada ter pogiba v bedi in manjkanju.

Najzanimiveje za Monte Carlo je to, da se nič ne opazi o vojni. Deželni jezik je francoski, a vsi šati je vse jezike, tudi nemške, ne da bi se kdo izpodtakal temu. Mednarodni "boljši" svet je nevtralen. Boj za domovino naj izvojuje "narod" sam.

Koliko časa se bo še dal na rod izrabljati od teh trohrov postopačev? Ali nam bo primerno vojna rešitev od teh vampirjev?

N. Y. V. Z.

ZMAGA JEKLARSKEGA TRUSTA.

Mednarodna situacija povzroča v Washingtonu veliko razburanost. Kajzer zagovarja nemško ponorsko vojskovanje. V Meksiku se ubijajo Amerikanci. Ali se manjše senzacije kakor internacionalno razmerje ni povzročila zveznem glavnem mestu vest, da je zvezno distriktno sodišče v New Jersey zavrglo vladno tožbo, je zahtevala, da se razpusti United Steel Corporation.

Sodišče je soglasno izreklo, da veliki jeklarski trust ni nikakoli monopol v zmislu Shermanovega zakona proti trustom. Vsi ustavljajoči ukazi, ki jih je zahtevali justični oddelek proti družbi, so odbiti.

To razsodbo smatrajo za veliki kanski zmago ameriških republikanistov; in imajo prav. Manjši družbe in trgovine, ki so odvisne od jeklarskega trusta, bodo posledice močno občutile.

V Washingtonu velja ta slika za največji vseh procesov, kar je bilo je justični oddelek vodil pri Taftove administracije, 26. avgusta 1911. Zaslišavanja so se začela 6. maja 1912. Lani avgusta, v katerih meseca je bila tožba utemeljena 3. junija 1915. je bila izrečena sodbda. Tožbo je zastopal J. Frank Dickinson, bivši vojni tajnik zvezne vlade, ki je trdil, da je bil kapital družbe, ki je imela 1,042,846.000 dolarjev, zavodeno na 6000 milijoni dolarjev in da bi trotilirajo podjetja družbe najmanj 60 do 82 procentov vse je ne produkcije v deželi.

Proces je veljal 500,000 dolarjev; od tega odpada 400,000 dolarjev na trust, ki bo že gledal, da si nadomesti izdatek — z restmi vred.

Zvezna vlada je razočarana, njo bodo razočarani vsi tisti sanjski deželi živci optimisti, so kdaj upali, da se bodo v kapitalistični družbi kapitalisti trudi z zakoni spravili s svetom. Protitrustovski zakon je prav raben proti stakajočim klobučjem; trudi se ga nimajo kaj le. Sodišče je ena pot, po kateri prihaja kapitalizem do cilja, na ni. Toliko jih je, da je proti trustom na vsak način uspešen in škoda je eksperimantov, ki jih delajo s protitrustskimi zakoni, da sipljejo ljudje pesek v oči. Kapital se mora k centrirati, kakor se morajo vsi zbirati v morju. In čim hitreje se vrši ta proces, tem boljše kajti kadar pride koncentracija kapitala na vrhunce, postane kapitalizem praktično nemogoč. Starstvo se pobija s socializmom ne pa s cehovstvom.

Škoda je za ljudski denar, ga požirajo taki procesi in ki se lahko pametneje porabi.

STOMILJONSKA KUPČIJA

Šest ruskih inženirjev je poslalo svoje vlade v Ameriko. Njuno potovanje je v zvezi z kimari naročili v vrednosti sto milijonov dolarjev, ki jih je baje sija napravila pri kanadskih ameriških podjetnikih. Omenjeni inženirji obiščejo razne de, v katerih se že izdelujejo komotive, vozovi, stroji in druge potrebščine za ruske železnice.

V Bukurešti demonstrirajo vojno. Vse se ponavlja kakor Rimu pred napovedjo vojne. Blaznost je nalezljiva.

Nekaj o nemških socialistih.

V Frankfurtu je imel pred kratkim nemški državni poslanec odrg Haase na socialističnem zasedanju govor, ki je posebno zanimiv zaradi tega, ker je bil Haase danje čase kot načelnik frakcije stisnjen v nemški parlament. Haase je bil v Frankfurtu podajal v imenu stranke zbiranje njenih poslancev tiste izave, ki so povsod v Internacionali izkivale veliko presenečenje. Sodeč po njegovem frankfurtskem govoru, nastaja v nemški stranki resen preobrat.

Glavna izvajanja sodruga Haaseja so bila sledeča:

"Trikrat odkar je izbruhnila vojna, je bil zbran državni zbor. Je bilo šlo, kakor je želela vlada, bi bilo zasedanje zelo kratko; vlada je hotela podati le kratke izjave in s tem naj bi se zaključilo zborovanje. Temu smo odločno uprli — to smo bili dolžni sodrugom.

Tretje zasedanje je bilo najpomembnejše. Sedem mesecev je trajala vojna, strašnejša je od vseh dosedanjih vojn. Kako bi se mogel napraviti konec temu uničevanju? Draginja in beda je v državi; temu se pridružuje še nevarnost, da bi v tem oziru vlada naprnila red. Že začetkom avgusta je podala naša stranka vlozene predloge; vsak korak vlade je prišel prepoznati. Kot pozicijska stranka nismo mogli ostati pasivni; morali smo ji povedati resnico.

Prišlo je še vprašanje, če ima vojna še svoj prejšnji značaj. Ima li biti obrambna vojna, ali od 1. avgusta se pripravljamo na ofenzivni svet, da zaključimo vojno z svojimi sovražniki.

Opozarjam na govore različnih strankarjev. Tudi "Frankfurter Zeitung" zagovarja brez ovinov osvojitve; le prežgodaj se ji zdi za njene načrte. Da smo socialisti nasprotni vsaki aneksiji, je pozabila. V državnoborski vojni smo nastopili zoper vsake aneksije.

Na zadnjem zasedanju so bile predložene peticije nemškega obrambnega društva, Hansa, Zveze industrialcev, i. t. d., v katerih se je naravnost zahtevala aneksija in razvijal program za bodočnost. Tedaj se je zopet morala frakcija vprašati: Je li to vojna obrambna vojna? (Odobranje). Pri tem vprašanju se je morala marsičesa spomniti. Jaz sem bil v vojni na stališču, da sploh ne moremo imeti nobenih kreditov. (Bravo!)

Dolg je bil ustavni boj na Danskem. Na vse mogoče načine so konservativci spletkarili, da bi bili prepričani demokratiziranje ustave, in nazadnjaško krilo liberalne stranke jim je pridno pomagalo pri tem plemenitemu poslu.

Vsakovrstne krize so nastajale zaradi tega v državi. Naposled je ustavna reforma vendar zmagała. In sicer ob času, ko je bilo to skoraj najmanj pričakovati; kajti vpliv evropske vojne se tudi na Danskem močno čuti — gospodarsko in politično.

Danska je država, v kateri stoji splošna ljudska izobrazba na visoki stopnji: enako je tudi politična izobrazba ljudstva velika. Če se delajo primere, je treba pri- znaniti, da je bilo tudi doslej na Danskem državno življenje veliko bolj demokratično, kakor v mnogih evropskih državah. Ali predvsem je socialistična stranka neprenehoma vodila boj za poglobitev in za razširitev demokracije.

Nova ustava stopi v veljavo 5. junija 1916. Najznačilnejša določba je sledeča:

"Državni zbor je nedotakljiv. Kdor se dotakne njegove varnosti in svobode, kdor daje v tej smeri ukaze in kdor jih izpolni, je kriv veleizdajstva."

Ljudsko zastopstvo je torej resnično prva in najvišja oblast v državi; kraljevsko dostojanstvo je degradirano na dekoracijo. Državni zbor ni vezan na kraljevo voljo; kralj je veleizdajalec, ako se dotakne parlamenta. Tako lahko kakor na Ogrskem, kjer je polkovnik Fabricius s pešice domobrancev razbil parlament, tako enostavno kakor v Avstriji, kjer se postavi paragraf 14 na mesto državnega zbora, tako kratko kakor na Ruskem, kjer se pošljejo poslanci iz dume v Sibirijo, ne pojde nikoli več na Danskem.

Naš program, da ne pustimo domovine brez varstva, nima s tem vprašanjem nič opraviti. Bel bel se je leta 1870. z Liebknechtom vzdržal glasovanja, kljub temu, da je dostikrat naglašal svojo ljubezen do domovine. Še ob koncu svojega življenja je izjavil, da je takrat prav ravnal. Že po 2. septembru 1870. je bilo v stranki le eno mnenje — danes je položaj podoben.

Zakaj smo glasovali za kredit? Z globoko resnostjo in vestnostjo se je premotilo vprašanje. Za nas je merodajno to: Ali je pot prava?

Z vsi močjo smo se bojevali proti izbruhu vojne; ali mednarodni proletarij je bil preslab, da bi jo bil preprečil. Zda se pravi: Ko je vojna izbruhnila, smo se morali postaviti na stran vlade. Je li to v vsakem slučaju prav? Ali se more podpirati vojna, ki ima od začetka osvojevalne namene? Ne! Ali se mora zbrati narod tudi tedaj okrog vlade, če je nasprotnik močnejši, nego je vlada prvotno mislila? Ne. Treba je torej premotiti značaj vsake vojne.

V sedanjih vojni ne gre za nekako vrsto katastrofe. Brez človeške volje in brez človeškega vpliva to enostavno ne gre. Tekom 48 ur se je pri nas izbrislalo mnogo spomina. Ko je bil odposlan avstrijski ultimatum, je 82 strankinih listov pisalo: "To je izzi- vanje vojne!" Celo meščanska "Frankfurter Zeitung" je tako pisala. Ali spomin naših sodrugov se tudi pozneje ni izboljšal.

Dne 4. decembra je bivši italijanski ministrski predsednik Giolitti naznanil, da je Avstrija že pred enim letom obvestila Italijo, da misli napasti Srbijo. (Čuj- te! Čujte!) Udarec proti Srbiji je bil torej že pripravljen; atentat v Sarajevu je bil le zadnja pre- tveza. Ko je Italija odkimala, je izjavila Avstrija: "No, tedaj damo vojni pač lahko defenziven značaj."

Za nas je vprašanje: Kako se je vedla Nemčija? Poglejmo "Be- lo knjigo."

Na drugi strani izjavlja nemška vlada, da odobrava avstrijski nastop in da je pričakovala tudi ruske ukrepe. Svetovne vojne pač Nemčija ni hotela; toda sprejela jo je. Smo li smeli iti z njo čez drn in strn? Naše odobrenje je bilo važno za vlado. Zato je potrebovala geslo: "Proti carizmu!" V tretjem vojnem te-

nih ciljev in ne preprečijo refor- me z novimi volitvami, z apelom na ljudstvo in z denunciranjem svojih nasprotnikov, so poizkusili drugo taktiko. Vlagali so pred- log za predlogom, da bi izpreme- nili načrt v svojem zmislu. Tudi to se ni obneslo; dosegli niso nič drugega, kakor da se je delo za- vlekle. Naposled so se prepričali, da ne pridejo na tej poti nika- mor, kvečjemu da še bolj diskredi- tirajo svojo stranko pred ljud- stvom in jo oslabe. Tedaj so skle- nili, da poizkusijo rešiti, kar je mogoče in so ponudili kompromis. Tako je prišlo v novo ustavo ne- koliko določb, ki so popolni de- mokraciji še na poti. Ali v glav- nem se v njema nova ustava z naj- važnejšimi zahtevami socialistič- ne stranke: Volilno pravico ima- jo vsi moški in ženske od 25. le- ta; državni zbor je nedotakljiv; gosposka zbornica ne more ovira- ti poslanske v zakonodajnem de- lu.

Nova ustava stopi v veljavo 5. junija 1916. Najznačilnejša do- ločba je sledeča:

"Državni zbor je nedotakljiv. Kdor se dotakne njegove varno- sti in svobode, kdor daje v tej smeri ukaze in kdor jih izpolni, je kriv veleizdajstva."

Ljudsko zastopstvo je torej resnično prva in najvišja oblast v državi; kraljevsko dostojanstvo je degradirano na dekoracijo. Dr- žavni zbor ni vezan na kraljevo voljo; kralj je veleizdajalec, ako se dotakne parlamenta. Tako la- ho kakor na Ogrskem, kjer je pol- kovnik Fabricius s pešice domo- brancev razbil parlament, tako enostavno kakor v Avstriji, kjer se postavi paragraf 14 na mesto državnega zbora, tako kratko ka- kor na Ruskem, kjer se pošljejo poslanci iz dume v Sibirijo, ne pojde nikoli več na Danskem.

dnu je neki visoki državni urad- nik dejal: "Proti carizmu — to je vendar dobro geslo..." In čudno se je smehljaj pri tem. (Veselo.)

Nemčija bi se bila udeležila vojne tudi brez ruskega napada. Zadnje dni jo je pač lovilo strah, ali tedaj je bilo že prepozno. Obo- roževalna politika je napravila atmosfero nezaupnosti; nihče ni verjel nikomur!

Domovine nismo hoteli pustiti na cedilu, uprizoriti nismo hote- li generalne stavke — nič, nič naj bi se ne zgodilo. Vsakdo naj bi izpolnil svoje državljanske dol- žnosti. (Klic: No torej!) Da, iz te- ga pa ne izvira dolžnost, da se dovolijo krediti; to bi bila bank- rotna izjava naše dosedanje poli- tike. Mi smo prej odklanjali vse kredite; kljub temu so naši si- novi postajali vojaki.

Tudi ob vojni izpolnjujemo svo- jo dolžnost. Ali če oddam v par- lamentu svoj "da," odobravam politiko vlade in jo krijem. (Po- samezni ugovori.) Ni li v našem soglasju protislovje z našo prejš- njo politiko? Vedno smo naglašali, da mora vojno oboroževanje povzročiti nevihto; in ko je pri- šla, smo prevzeli odgovornost. V svoji izjavi smo pač odklanjali odgovornost; ali dejanje je iz- padlo drugače. (Klic: Ravno Vi ste podali izjavo.) Prisiljen sem bil na to, da se varuje enotnost stranke. (Odobranje.) Značaj vojne kot osvojevalne vojne je še bolj obremenil vest.

Tedaj je prišlo stališče napram proračunu, ki ni zahteval 5, am- pak 10 milijard. Naš nastop je bil določen v Nürnbergu. Smo li imeli izjemen slučaj v zmislu nürnberške resolucije? Ali se je vlada nemara tekom sedmih me- secev naučila dajati svobodo za- naše žrtve? ... Kd so v Rusiji da- jali obljube za bodočnost, so se pri nas smejali, češ zakaj ne sto- re takoj, kar obljubujete? — Je li storila nemška vlada kaj dru- zega? Bethmann in Dellbrück sta dajala obljube; ali ministri so kakor cvetice na vetru. (Vese- lost.) Kaj nam je obljubljeno?

Fraze, ki ne vežejo nikogar. Go- vorili so celo, da ni nobenih iz- jemnih zakonov. Obljubljen nam je zakon o strokovnih organizaci- jah; ali kako bo izgledal, to so nam že dali slutiti.

Naše strankarsko časopisje je včas naravnost presenečalo s svojo pisavo. Važnejše pa je za- me še dejstvo, da mora naša

stranka razviti delavnost, ki se vjem s položajem. "Vztrajanje" se je napačno razumelo in v tu- jini izrabljalo proti nam. Kaj se pravi "vztrajati?" Dokler je zad- nji mož in zadnji groš pro? So- cialisti so dejali: Vztrajati, do- kler niso premagani sovražniki. Če pravimo to, ne pridemo nikdar do mirovnega pogajanja. (Klic: Recite to francoskim sodrugom!) Njihovo nastopanje obsojam ra- vno tako. Ali nemški socialisti moramo meriti sebe z enakim me- rilom. (Odobranje.) Kaj pa, če ne bo noben narod premagan? Nemara se zgodi, da noben na- rod odločilno ne zmaga. (Klic: To bi bilo najbolje.) Da, čemu pa je tedaj treba čakati? (Klic: Napravite vendar mir!) Vsa dan- pomeni nepotrebno prelivanje kr- vi. Kaj naj se zgodi? Žal mi je, da se je stranka vezala in tako izločila svoj vpliv.

Nekateri pač mislijo, da dose- žemo koristi. Toda gotovi vpli- vi imperialističnih skupin bodo večji. Teorijo, da naj se poseže vmes, kadar je že prepozno, od- klanjamo. Vsa pisma iz zakopov vprašujejo: Kje ostane mir? Kje ostane socialna demokracija?

Kaj se more storiti? Mirne de- monstracije ne bi mogle nič ško- dovati. Naš glas mora pasti na tehtnico.

Naših angleških sodrugov se veselimo, če nastopajo za mir; med Nemci ni nič slišati o tem, tu se govori le o anektiranju. Ča- kati, čakati — se pravi. Če je gospod Paasche zadnjič tako raz- burljivo govoril, moramo protes- tirati. Ničesar ne moremo podpi- sati, kar kaže na pojačano Rusi- jo; z zapadom moramo iskati zve- zo. Mislim, da mora biti stranka jasna, da se mora skleniti, da bo imela vpliv na dogodke.

Mislite na pisavo "Norddeut- sche Allgemeine Zeitung" proti Angliji. Danes lahko brez skrbi ponudimo mir in nobene roke, ki nosi mir, ne smemo zavrniti. Ja- čati moramo tisto stran, ki zago- varja pameten zaključek. Potem bo dela za nas. Mislite na Kir- dorffia in druge. Ti boji morejo biti uspešni le tedaj, če se trdno sklenemo, če spoštujemo vsako mnenje, pa se združimo v zmislu svojih velikih kulturnih nalog. Svojim strnjeni tudi ob grmenju topov! Skrbimo za boj proti ka- pitalizmu in za ustanovitev soci- alistične družbe (Dolgotrajno o- dobravanje).

Novi volilni zakon, ki je bil ob- enem sprejet, določa 140 poslan- cev, izmed njih 24 v Kodanju, ki se volijo po proporcionalnem sistemu. Odštevši glavno mesto je država razdeljena v 94 okrajev, v kate- rih odločuje večina glasov. Ostali 22 mandatov pa dobe stranke, ki so podlegle; njih glasovi, ko- likor jih je oddanih po vseh o- krajih, se seštevajo in po tej svoti se razdele mandati, tako da stran- ka, ki je sicer v posameznih okra- jih slaba, vendar lahko doseže za- stopstvo, če ima v državi sploh to- liko pristašev, kolikor jih je po tem razmerju treba za mandat.

To še ni socializem. Ali ravno socialisti vedo, da pridejo do svo- jega cilja le po trajnem razvoju, in sedanja ustavna reforma prina- ša danskemu ljudstvu toliko no- vih pravic, da je veliki trud stran- ke, njenih organizacij in njenega časopisja za enkrat lepo napla- čan. Nova ustava spada med naj- bolj demokratične in najbolj svo- bodne, kar jih pozna svet, in z njeno pomočjo bo socializem na Danskem napredoval še krepkeje kakor doslej.

Nam pa bodi ta uspeh dokaz, da mora vztrajno delo roditi sa- dove. Če nosi plodove na Dan- skem, jih mora tudi v Ameriki.

ba za poljske pridelke in orodje, ki jih ni zaupati nezaklenjenemu lesenemu skednju za hišo.

Le dimniki in peči so zidani, ter so zato tudi večinoma kljubovali ognju. Toda v Z. so Rusi tudi te do tal razdrli. Zažgali so vsa- ko hišo posebej in le ene, ki je bila začuda zgrajena iz opeke, niso mogli razdejati. Čisto na- tanko so se videla od dima očr- njena mesta na vseh štirih vog- lih, kjer so Rusi poizkušali za- žgati. Ker se jim to ni posrečilo, so razbili okna in vrata in odnesli vse, kar ni bilo pribito. Poleg svojih nekdanjih bivališč so kmetje skupali v zemljo jame in jih s kamenjem, deskami in grmičjem pokrili. Iz mnogih izmed teh jam se po tenki cevi dviga dim z ogrevajočega ognji- šča. In v teh jamah stanujejo sedaj ljudje — cele družine na prostoru 4—5 kvadratnih metrov. Talna voda Rawke prodira v ja- me in v takih razmerah se lotijo različne bolezni tudi tako utrje- nega, za vremenske vplive neob- čutljivega ljudstva, kakršno pre- biva tod. Čuditi se je, kako ravnodušni so nasproti popolne- mu uničenju vsega svojega imet- ja, kakor bi se to razumelo samo po sebi. Le malo kmetov začne- nja z delom, da si zopet dvignejo porušene domove. Pri svojih podzemskih prebivališčih so si iz- kopali jame; čeznje položijo v bli- znem gozdu ukradeni smrekova debela. Na olupljenem, v solne- su lesketajočem deblu stoji mož v žafranorumenih zeleno križa- stih hlačah, v jami pa stoji nje- gov tovariš. Tako potezata veli- ko ročno žago gor in dol, da se- žagata deblo za deske. Ob robu jame pa sede ženske v svojih kri- čečih pisanih nošah brez vsakega dela ter klepetajo in se smejejo — pisana slika brezskrbne veselosti s turobnim ozadjem razdejane- ja vojna. In ti veseli ljudje nima- jo ne domov ne živine, marveč le najnujnejše za prehrano in ne- obdelana polja.

Kapitalizem tepe delavce; pali- co mu je pa delavstvo samo ure- zalo.

Drevo ne zraste v enem dnevu, zato se ne sme misliti, da nikoli ne zraste.

SEVERA'S

BALSAM

OF LIFE

(Severov Življenski Balsam). 75c.

Prebavna

tonika za sta-

re in slabotne

osebe. Tudi

zelo primerna

za rabo okre-

vancev.

Priporoča

se zoper za-

poko, nepre-

bavo, slabo

prebavo, otr-

pla jetra, žol-

čnico in po-

navljajočo

mrzlico.

Ni mogel prebavljati.

"Po rabljenju Severovega Življenskega Balzama dva

tedna, sem se počutil veliko boljše in zdravljene.

Nadlegovan sem bil dolgo časa, ter nisem mogel pre-

bavljati svojih jedil, toda po rabljenju Severovega Ži-

vljenskega balzama, je nepravilna prešla in me pustila v

dobrem zdravju. Priporočam ga vsem, ki trpijo vsled

želodčnih nepravil."

Dymian Moroz, Box 14, Duffield, Mich.

"ZDRAVJE ZA ZENSKE"

je ime naše knjižice, katera je pisana v

neprilik v slučaju katerih je izkazal SEVEROV REGULATOR svojo vrednost kot to-

nika in ženski najbolj prijatelj v njenem trpljenju. Knjižico pošiljamo zastoj na

vprašanje. Cena Severovega Regulatorja je \$1.00.

Severovi Pripravki so naprodaj v lekarnah. Dobite Severove. Ne vzemite

namoestitev. Ako jih ne morete dobiti, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA Co.

CEDAR RAPIDS

IOWA

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIC

324 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

100 Kron \$16.55

VI SE TEMU ČUDITE?

Vendar pa je z obzirom na sedanje razmere v Evropi razumljivo, da

cene denarju padaju v starem kraju torej to je; povod, da

lahko pošiljamo denar v domovino po gornjih cenah.

POPOLNO JAMSTVO.

Slučajno, da ni bil denar bodisi iz katerega koli razloga izplačan v stari

domovini, ga vam povrnemo.

Za to vam jamči ta najstarejša in največja Slovanska Banka v Ameriki

Glavnica in prebitek \$600.000.00 — Hranilne uloge \$4,614,984.66

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILLINOIS.

Ako nam pišite, pišite slovensko. — Ako pridete osebno, govorite slovensko.

OPUSTOŠENA POLJSKA.

Vojni poročevalec "Berl. Tage-

blatta" Rihard Foerster opisuje

opustošenja ob Rawki tako-le:

Zalosten in puščoben vtis na-

pravljajo neobdelana polja pose-

no sedaj v prvem pomladanskem

solnce. Daleč na okrog ni na za-

puščeni poljih opaziti nobenega

človeka; pač sloni ob razvalinah

razstreljene hiše, zaviti v svoj

rjavji ovčji kožuh, kmet in se le-

no solnči, in par babnic v kri-

čee rdečih krilih stoji skupaj in

klepeče. Živino so Rusi ljudem

pobrali, delazmožni možki pa le-že

v strelskih jarkih, ako jih že dav-

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

PODPORNA ZVEZA

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URAĐNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVČIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 50, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 5409 St. Clair Ave., Cleveland, O.

ZAVPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Tolleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrely Hill, N. S. Pittsburg, Pa.

POBOTOJNIKI:

IVAN GORSEK, 1. porotnik, Box 195, Radley, Kansas.
JAKOB KOCJAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnstown, Pa.
ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VERHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Spendal Ivan, Conemaugh, Pa., box 273.
Gačnik Ivan, 425 Coleman Ave., Johnstown, Pa.
Gabrenja Jakob, box 422, Conemaugh, Pa.
Bove Frank, R. F. D. 5, box 111, Johnstown, Pa.
Suhodolnik Ivan, box 781, South Fork, Pa.
Zoler Alojzij, box 514, Conemaugh, Pa.

PREPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUŠTEV SLOVENSKEH PODPORNIH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Stefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Ocenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošnji, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštinih; Expresnih; ali Bančnih denarnih saksnic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kakšne pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

SEJA GL. IN POM. ODBORA S. D. P. ZVEZE.

Conemaugh, Pa., 27. maja 1915.

Predsednik odpravi sejo ob 10:30. Navzoči: gl. odb. Pavlovič, Budek, Prostor, Žele, Vidrih, Pouše, pom. odb. Gabrenja, Suhodolnik, Bene, Zalar, Spendal, ter član dr. št. 43 Gregor Raspočnik.

Prečitani zapisnik zadnje seje se sprejme.
Br. gl. tajnik predloži več zadev, ki se obenem rešijo.

Zadeva sobratov Istenič in Vrbas, člana dr. št. 6. Predložijo se vsestranska pojasnila od omenjenih članov. Sklenjeno, da se ne suspendira, še manj pa izloči nobeden. Dokazano, da se ni Istenič strogo ravnal po pravilih, kar je razvidno iz vseh strank. V splošnem se pa v tej aferi razvidi sama osebnost. Pred 2 leti in pol je bil čas, da bi se bilo poročalo v gl. urad Zveze. Tedanji člani pa bi bili morali strogo paziti, da bolnik ne krši pravil. Z omenjeno izjavo je zadeva od gl. odb. Zveze rešena, v slučaju pa, da hočejo še kak prepričati, naj se obrnejo direktno na gl. porotni odb. S. D. P. Zveze, ker zadnjemu odb. je osebnosti tudi skoraj nemogoče reševati, ali naloge pa imajo, da vsak prepriča članstvo, ako ga ne reši gl. odbor, potem rešuje gl. por. odbor.

Zadeva sob. Fr. Špan, čl. dr. št. 9. Sprejeto, da se omenjenemu članu ne nakaže več podpora, kakor jo član zahteva. Nakaže se mu podpora le toliko, kot zdravniške listine dokazujejo. Gl. odbor pripozna iz zdravniških listin, da se mu podpora nakaže od 16. dec. 1914 pa do 28. feb. 1915. Pred vsem pa mora še gl. taj. zadevo natančno preiskati, prej kot se mu podpora nakaže.

Zadeva Neže Perko, čl. dr. št. 49. Sklenjeno, da se za omenjeno sos. poverljivo stroški vrh, zdr. Zveze.

Seja zaključena ob 12. popoldne.

Nadaljevanje seje ob 1:20 popoldne. Predložena zadeva Josipa Hočevar, čl. dr. št. 35. Sklenjeno, vpoštevati pravila. Glejte stran 24, točka 3!

Zadeva Johna Krajačič, čl. dr. št. 61. Gl. in pom. odb. da društvu popolno zaupnico, ter se popolnoma strinja z društvenim sklepom, da se podpora ne nakaže.

Zadeva umrl. sob. Alex. Jahn, čl. dr. št. 20. Predlagano in sprejeto, da se izplača od njegove posmrtnine samo za hrano in dolg pri društvu, nikakor pa ne kakšni drugi stroški. Vse omenjeno, kar se bo plačalo, se mora še natančno preiskati.

Zadeva Josipa Franko, čl. dr. št. 21. Prečitano poročilo dr. tajnika, da je omenjeni član le deloma slep. Zdravniške izjave dokazujejo, da je oslepel 1912 v Zvezo pa je pristopil 1909.

Zadeva Fr. Škraba, čl. dr. št. 37. Omenjeni prosi za kako pomoč od S. D. P. Zveze. Ker pa je že prejel ozir. je že izplačana njegova polna bol. podp., se sklone vpoštevati pravila.

Zadeva sos. Marije Urbanič, čl. dr. št. 47. Glejte v pravila, stran 41, točka 3!

Zadeva sobr. Anton Istenič, čl. dr. št. 6. Gl. in pom. odb. nikakor ne more kaj ukreniti za njega, prizna pa mu gl. odb., da lahko prosi članstvo S. D. P. Zveze, da mu kaj pomaga. Prošnja poslana na gl. odb. je itak proti pravilom, da li se še nadaljna podpora plačevala za njega iz Zvezine blagajne.

(Opomba.) Sklep gl. in pom. odb. na seji 27. maja 1915 glede potnih listov za članstvo se glasi:

"Glavni urad ne pripozna pod nobenim pogojem nič več, nikakih razprav za slučaj bolezni, brez potnega lista, brez ozira na pritožbe ali prošnje od strani članov brez potnih listov."

Razpravljanje glede knjižice za društva za zapisovanje mnenj, asesmentov, ker so prošle v gl. uradu. Sklenjeno, da se jih nabavi primerno število, kakih 500 istisov. Naroče se naj takoj, da se zadovolji članstvo, ker je že več zahtevanih, da bi se poslale.

Razpravljanje glede preobilnega dela v gl. uradu tajnika, s predloženimi dokazi; od tajnika; od raznih društev, oziroma protestov, da je poslovanje jako počasno. Ker pa gl. in pom. odbor sprejedi, da v resnici delo zaostaja, se sklone, da si sme v slučajih preobilnega dela najeti pomočnika, in ne za pretiran čas, samo za nujne potrebe.

Stirimesečni računi pregledani, ter vse pravilno pronajdeno. Natančni izkaz računov sledi v glasilu S. D. P. Z. Seja zaključena ob 4. popoldne.

John Prostor, zapisnikar.

ZAHVALA.

Spodaj podpisani se najtopleje zahvaljujem sledečim društvom S. D. P. Z., katera so mi priskočila na pomoč v moji veliki potrebi. Društvo št. 1 \$5.08, dr. št. 33 \$5.00, dr. št. 51 \$2.00, dr. št. 34 \$2.50. Skupaj \$14.58.

Srčna hvala vsem društvom, kakor tudi posameznim članom za darove. S bratrskim pozdravom Louis Korošec, član dr. št. 50 v Franklin, Kans.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Mnogim dopisnikom: Ustreglo bomo, kakor nam bo dopuščal prostor. Sedaj smo z dopisi preobloženi, s prostorom pa zelo na tistem.

Francjože je izdal vojski razglas, v kateri očita Italiji nezvestoto, kakršne še ni poznala zgodovina. No — kar se tiče zvestobe, se nimajo vlade vzajemno nič kaj bahati. Katera vlada pa je zvesta svojemu ljudstvu?

IZ NASELBIN.

Chicago, Ill.

Cenjeno uredništvo Proletarca! Namenil sem se napisati par vrstic v delavski list Proletarec in upam, da jih tudi priobčite.

Privedli so me do tega nekateri izrazi, ki jih čitam v Glasilu S. N. P. Jednote, na primer tisti, ki bi najrajši videli, da se kolo napredka nikdar več ne zavrti, in fakt, da slovensko delavstvo v Ameriki še nima svojega dnevnika v boju, ki ga potrebuje za osvoboditev iz kapitalistične sužnosti.

Ali more kateri dati garancijo, da bo S. N. P. J. obstajala še nadaljnih 20 let? Gotovo ne. Torej kaj nam koristi, ako mi uvedemo pri Jednoti dnevnik in postavimo tiskarno? Nekaj tisočakov bomo potrošili in par članov bo imelo nekaj let zaslužek.

Dolžnost vse vsakega delavca, da deluje v prvi vrsti za povzdigo delavske politične stranke in njenega časopisa, in S. N. P. J. nam služi v prvi vrsti samo za podporo, dokler nam ni zagotovljena nobena podpora od vlade. Le od socialistične vlade moremo to pričakovati. Takrat nam ne bo treba podpornih organizacij ali narodnih zavetišč, tudi narodne obrambe ne bomo potrebovali, ker za vse to bo skrbela mednarodna delavska vlada; skrbela bo za vse narode in vse jednako.

Drugič: Fakt je, da slovenski delavci v Ameriki nimamo svojega dnevnika. Mogoče dotični faktorji še ne vedo, da se nahaja tudi v Ameriki delavska organizacija, ki ima svoje glasilo, to je jugoslovanska socialistična zveza, in njeno glasilo je Proletarec, ki je resnično delavski list. Ako vam je to znano, zakaj ne porabite vaše agitatorične moči za pravi delavski list, ki lahko brez ovir zastopa delavstvo tudi na političnem polju in vi mu hočete delati še zapreko. Veliko članov S. N. P. J. je naročenih na Proletarca; kakor hitro bo primoran plačevati glasilo kot dnevnik, v teh slabih delavskih razmerah, bo marsikateri rekel: Saj sta oba lista pisana v enem in istem tonu; glasilo je primoran plačevati, pa bode pustil Proletarca.

V mnogih krajih je več članov Jednote skupaj na stanovanju, in prihaja več iztisov Proletarca v hišo; potem bodo rekli: saj imamo dosti en iztis. Tako bi Proletarec izgubil naročnike, ki jih je težko zopet pridobiti in tudi novi naročnikov ne bo pričakovali pri članstvu S. N. P. J. In Jednota bi sama tudi obrnila hrbet tistim, ki so drugje verskega ali političnega prepričanja, ako bi preosnovala ustavo. To se zdi nekoliko prežgodaj. Članstvo danes še ni dosti zrelo.

In tisti, ki se zavedate, delujete na to, da bo ljudstvo dobilo v roke orožje, s katerim se bo lahko uprlo, ko bode zadosti zrelo. Političnih klubov nam je potreba, kjer bi se ljudstvo pripravljalo in podučevalo brez ozira na versko ali politično prepričanje za pridobitev državljskih pravic. Kaj nam pomaga, če smo vsi socialisti, ko je potreba iti nad sovražnika, takrat pa nimajo pravice do orožja, ki se imenuje glasovnica. Takih kostrunov imamo dosti, ki hočejo zobati sad socialističnega polja, obdelavati ga ne morejo, ker se nočejo potruditi, da bi prišli do pravice.

John Ceferin.

Opazka uredništva. — Objavili smo ta dopis ker nečemo ovirati svobode razprav, moramo pa povedati tudi svoje mnenje, ker bi sicer lahko kdo mislil, da je v dopisu izražena teorija tudi naša. Predvsem opozarjamo, da smatramo Jednote za avtonomne organizacije, katerim ne maramo ničesar predpisovati. Vprašanje, če postane Glasilo S. N. P. J. dnevnik, je za nas vprašanje Jednote; ona ga mora rešiti, kakor najbolje ve in zna in kakor je najbolj koristno za njeno članstvo. Če Jednota spozna, da je dnevnik za njo dober, nimamo niti najmanjšega vzroka, da bi kaj nasprotovale. Saj se celo z nasprotnimi listi pač bojujemo, ali niti na misel nam ne prihaja, da bi hoteli preprečiti njih izhajanje. Zakaj naj bi se torej upirali dnevniku Jednote?

Chicago, Ill.

Dopisnikov strah za Proletarca se nam zdi nepotreben. Tudi danes dobiva mnogo naših naročnikov Glasilo in tudi druge liste, naš časopis pa pač čitajo zaradi tega, ker najbrže čutijo potrebo ravno po tem čitvu, ki je v Proletarcu. In če postane Jednotino Glasilo dnevnik, ne bo najbrže nič drugače.

Priznavamo celo, da bi bilo po našem mnenju prav dobro, če bi Slovenci v Ameriki dobili resnično napreden dnevnik. Dobro vemo, da glasilo Jednote ne more biti glasilo socialistične stranke. Ali tudi kot dnevnik Jednote lahko stori veliko, da dosežejo mase slovenskega ljudstva tisto zrelost, po kateri hrepeni dopisniki. Saj je n. pr. poleg čitanja socialnoznanstvenih knjig tudi čitanje prirodoslovnih, zgodovinskih in tudi dobrih leposlovnih spisov koristno.

Proletarec je tednik in ob sedanjih gospodarskih razmerah med slovenskim delavstvom v Ameriki ne more postati dnevnik. To pa vendar ni razlog, da bi se postavili na stališče duševne zavisti in rekli: Če mi nismo dnevnika, naj pa tudi Glasilo ne bo. Zdi se nam narobe. Če že ni mogoče, da bi v sedanjih časih izhajal socialističen dnevnik, bi bilo po našem mnenju le koristno, če bi izhajal dnevnik, o katerem lahko mislimo, da ne bo slepil ljudstva in ga hinavsko odvajal od socialističnega spoznanja.

Če bo Jednota še dvajset let obstajala ali ne, pač ne vemo. Ali na Kranjskem je policija zatrla Zarjo v njenem četrtem letniku; zato je bilo menda vendar dobro, da je Zarja izhajala — njeno vstajenje v Trstu je za to najboljši dokaz.

Tudi tega ne vemo, kaj se zgodi z Jednoto, če se enkrat vpelje državno bolnišnico in posmrtninsko in starostno zavarovanje i. t. d. To bo morala Jednota sama sklepati. Lahko pa si mislimo, da ji za to ne bi bilo treba umreti. Namesto podpornih nalog bi tedaj lahko prevzela n. pr. kulturne. Ali pa zabavne. Lahko bi prirejala zabavno poučna potovanja za svoje člane. Toda — kakor pravimo — to so mnenja, to so zgledi; Jednota pa bi bila v takih slučajih, kar se nas tiče, tudi glede na take sklepe popolnoma avtonomna.

Dopisnikov strah torej ni naš strah. In z naše strani se ne bomo nič vmeševali v notranja vprašanja Jednote, kateri želimo najboljše uspehe na onem polju, na katerem more storiti kaj dobrega za slovensko delavstvo.

Johnstown, Pa.

Cenjeno uredništvo!

Menda boste že mislili, da so v naši naselbini že vsi rojaki izumrli, ali pa da jih je vojna potegnila v svoj vrtinec. Motili bi se, ako bi kaj takega mislili; ravno nasprotno. Kakor pomlad, ki oživlja naravo, ki ji da ves kras življenje, ravno tako se je obudilo družabno življenje v vsakem oziru. Poleg težkega robskega dela in še težje vsakdanje skrbi za svoj obstanek ob bornem zaslužku se vendar skrbijo tudi za napredek in duševno razvedrilno. Zanimanje za državljanstvo, zanimanje za politično sfero i. t. d. je pač hvaljevredno delo naših rojakov, to se mora vsekakor bilježiti v napredek, ki je pač delavstvu potreben kakor slepemu človeku dar vida. Tudi na glazbenem polju se kar nič ne zaostaja za drugimi večjimi slovenskimi naselbinami; vsepovsod se pridno goji petje in godba, na primer na Franklinu se pridno urijo slovenski tamburaši, ki se kaj pridno pripravljajo za svoj prvi nastop, katerega bodo objavili svoječasno; v Conemaugh imajo svojo godbo (salonski orkester) ter se mora priznati, da igrajo izvrstno; na Maxhom imajo svojo godbo na pihala, takozvano Slovensko Maxhom Godbo. Pri njej sodeluje okoli dvajset godbenikov, ki so izvrstno dokazali svojo zmožnost na veselici, ki so jo priredili ob priliki prvega majnika v proslavo delavskega praznika v Sloxenskem Izobraževalnem Domu na Franklinu; ta je nad vse nepričakovano dobro uspešna, poset je bil tako velik, da so prostori v domu komaj zadostovali, v obilnem šte-

vilu so bile zastopane vse bližnje naselbine, najbolj se je pa odlikovala naselbina Dunlo; odtono pevsko društvo je postalo na veselico okoli dvajset pevecov, ki so uspešno pripomogli, da je veselica dobila značaj res pravega I. majnika. Kot tajniku Slovenske godbe mi je naročeno, da se v njenem imenu kar najpriljubneje zahvalim vsem, ki so pripomogli do krasnega uspeha, zlasti socialističnemu klubu, ki je preskrbel govornike in prijazno sodeloval. Sprevideli smo, da spadamo v vse vrste in hočemo odslej hoditi z roko v roki z zavednimi rojaki delavci, ter složno sodelovati v probuju svojega lastnega naroda; le v tem vidimo uspeh tudi v našem stremljenju na glazbenem polju.

Dne 5. julija napravi Slovenska Godba svoj I. izlet (picnic) na prijazni prostor poleg Ohio ulice na Maxhom (5 minut hoda od postelne železnice — glej spored na drugem mestu) z vso gotovostjo upamo, da nas bodo rojaki mnogoštevilno posetili ter tako nam omogočili vzdrževati naše stremljenje. Slavna društva pa prosimo tem potom, da naj ne prireajo svojih zabav na omenjeni dan.

Kot se nam je od strani naznailo, da nameravajo 3. julija rojaki na Dunlo prirediti v odtoni naselbini veselico v proslavo proslavljanja ameriške neodvisnosti, nas je razveselil ta pojav; sporazumno z več rojakov iz Franklina, Conemaugh in Johnstowna smo sklenili, da se tudi mi pridružimo korporativno veselici in napravimo izlet v Dunlo, Pa., kateri naj bo znak solidarnosti slovenskega proletariata.

Pozdrav vsem zavednim rojakom!

M. Krofina,
tajnik Slov. Godbe.
806 Coleman ave., Johnstown, Pa.

Cleveland, Ohio.

Odgovor g. J. F. Faletiču v Glas Svobode, šte. 41.

Da si Ti pisal pod imenom ali s podpisom, navedenim v moji izjavi že več let in v raznih slovenskih časopisih, si mi povedal sam meseca novembra 1913. Prišel si k meni na dom. Imel si nekaj važnega na sreč. Mene ni bilo doma. Ali se spomniš, po kaj si prišel?

Drugi dan sem prišel jaz k tebi. Povedal si mi, da hočeš osnovati popolnoma nov odbor pri nekem društvu. Stvar meni ni šla popolnoma nič v nos, pa sva govorila drugo.

Jaz sem te vprašal, kako da si se preselil iz prejšnjega stanovanja?

Ti pa si mi povedal sledeče: Veš, ti hudič so me že preveč izvolali, dobil sem tudi več pisem iz ter me svare, da naj nikar tako ne napadam, da se mi kaj ne zgodi.

Jaz te vprašam: Kako napadaš, kje in koga? Jaz vidim in čitam več napadov po časopisih, ali te piše neki "Demon Ahasver" in "Ravnjanov"?

Ti pa si mi odgovoril: Veš, Frank, vse to je moje delo. Ko pa je izšel dopis s podpisom "Diksi," si mi zopet sam povedal: "Noben hudič me ne pogrunta, niti Laušečka ne."

Iz tega je razvidno, da si se obsojil sam. Da pa si Ti "Ahasver," vedo že otroci.

Nikoli pa jaz nisem trdil in ne pisal, da si pisal kot "Ahasver II." ali III. ali "Ahasverjev sin" itd. G. A. G. je pisal pod tem imenom in drugi. G. A. G. si obelodanil sam, ali ni res? Torej basta!

Jaz nisem noben ponočni in sploh ne pretepač. Denunciant? Kje so dokazi? Ker sem bil pa jaz v tvojih prostorih poškodovan na očesu, je in ostane pretepač John Žužek. Steklenico je vrgel tvoji ženi v glavo, razletela se je na njeni glavi, in meni je odletelo v oko. Pri obravnavi 20. maja '14. je sodnik Tebe vprašal: Kaj je John Žužek storil temu možu tukaj z očali? Odgovoril si: "Ničesar." Isto je bila vprašana in odgovorila tvoja žena. Kdo je torej krivoprisežnik?

Ravno sem Ti povedal, da so Tebe svarili z več pismi izven Ohio radi suftarije.

Glede Tvoje zaprisežene izjave Ti svetujem sledeče: Najprvo pošli zahtevano gl. odboru S. N. P. J. ko Te že kar prešajo za to. Drugo, ako je kaj

moštva pri Tebi, pošli gl. uradu S. S. P. Z. kar si bil vprašan, kar si odgovoril pred sodnikom 20. maja 1914.

Tretjič objavi v časopisu, kako so tisti anarhisti v Clevelandu, kako si obsodil v Tvojem dopisu 2 leti nazaj.

In ako Ti ne bo šlo, pridi k meni, na ogled Ti bo neko pismo dne 27. feb. 1910.

Ljudem pa, katere smatraš za oddilne, si dal že različna in najgrša imena v javnosti.

G. Faletič! Ti smatraš moje izjavo kot jezo proti Tebi. Pozor! Sem li jaz kdaj govoril, da Teboj, da mi stojiš na strani pravega društva ali sodiščem? Nasprotno, pa sem se izrazil, da naj niti las meni nobeden roke ne drži.

Kaj si pa Ti povedal pred vsem borom v mali Knausovi dvorani meseca junija 1914, rekoč od sedno: Bila sva si z Mežnaršičem prijatelja; eden pa, da ne bova kdar več; vsem mora iti iz Zveze ali on, ali jaz. On bi bil dobil vso podporo, ako bi bil tiho, jaz pa bi tožil in okoli govoril, pa proti temu, da bi dobil sploh kako podporo. Diktator odloči to?

Ali S. S. P. Z. nima ustave! Bo li ti moj sodnik? Ti si tisti, ki me denunciral na gl. urad — rektno ali indirektno, delo je tvoje.

Za 3 mesece in en dan bolnišnice podpore ni še par stotakov.

Srečno si pa želel zapletiti S. S. P. Z. v tožbo, kakor si zapletel S. N. P. J. pri dr. 126. Vsa rabila je bila pod Tvojim vodstvom. Več članstvu S. N. P. J., kolikor računam. Ako si navdušen član organizacije, povej, da si delal stonj ali za \$

Isto si želel pri S. S. P. Z., tako posrečilo se Ti ni. Radi mene pa prepričan, da S. S. P. Z. ne bo izgubila centa. Sicer se pa govorimo na pristojnem mestu. To sem omenil radi tega, da javnost vedela, s kom imamo pravi, ter je zadeva brez nadaljnjega izzivanja v javnosti končana.

Frank Mežnaršič.

Virden, Ill.

Cenjeno uredništvo Proletarca! Z delom je pri nas prav slabo. Dela se 2 do 3 dni na teden. Človek se ob tej dragini res ne komaj preživi. Kljub temu mislim, da bi si moral vsak delavec toliko odtrgati, da bi se naročil na delavske liste, in to Proletarec in Glasilo S. N. P. J. Mi potrebujemo poduka, če hočemo priti do boljšega življenja, ko prečita kdo več listov, gotovo spozna, kateri se v resnici pričuje za delavca. Moj prvi list, bil "Glas Naroda;" kmalu sem sem spoznal, da je le za svoj namen, delavec mu je pa deveta leta, in sem ga že davno odločil. Potem sem naročil "Glas Svobode," ki ga imam še doslej. Enkrat se je ravno ustanovil in nisem sem ga zagovarjal, tako da sem prišel večkrat še s tem ali onim v sovražstvo zaradi njega. Danes vidim, da je to vse kaj drugega. Začel je posnemati Sakseja, spreminja se kakor vreme, se mesece, in njegovi dopisniki se zaletavajo v vse, kar je socialistično. Oni kriče: Pustite! Dajte na miru, ki vam nič ne daje. Kdo vruga ji pa kaj hoče! Obžalovanja vredni so tisti, ki dajo tako na lepem ujeti na hramce, čeprav ne za veliko. Prisel bo čas, ko se bo še marsikaj popraskal, češ mar bi bil zapil v cente.

Delavskih listov nam je treba, da podučujejo nezavedno ljudstvo, kakor delata Proletarec in Glasilo S. N. P. J. Kdor ima kaj ličjak v glavi, mora priznati, da je čtivo teh listov res šola za delavce.

Pozdravljam vse čitatelje Proletarca in mu želim par sto novih naročnikov.

Frank Peterlin.

Ely, Minn.

Dopis eliškega ligaša.

Sram me je nazivati se s tem imenom, pa ako človek zagre naj sam za greh trpi.) Ne bode dosti govoril o Ligi in njenih deliteljih, ker se mi škoda vidi izgubljati čas in ker sem v Glasilu S. N. P. J. bolj stvar pojasnil. Slovi. ligi in o vzrokih, kateri me privedli od tega, da na tem mestu javno izjavim, da odstopam od tajništva podružnice Slov. v Ely, Minn., ter odslej ne morem imeti sploh nobenega opravila s Slovenci.

z ligo, katere sem že sit do Ligiši so se z vso silo zaligali v socialiste in v S. N. P. cer niso hoteli trobiti v njirrog, pa vendar niso opravili ar, pač pa so sami sebe grdirali. Ko so jih socialisti ponadebato, da naj bi zagoligo, so se poskrili kakorci, in taki ljudje naj bi pa šlimirovno konferenco ter proli dosegli svobodo Jugosloim? Kaj še! Taki ljudje niso ruzega kakor sanjaji, ki ne je ničesar. Tako je: "Liga la," se bo enkrat reklo. "da skubla za nekaj dolarjev a-kanske Slovence, ali naredimiesar, pač pa bi bila rada socialistu." Ampak jaz m, da je naredila jako dobro ma za socializem; marsikalepec bo sedaj spregledal, in jako koristno za naše organe. Postala bo močnejša. Ime prosim vse sodruge in elje "Proletarca," da mi oje, da sem se kaj spotalniko ali se sploh dal voliti v ali urad sem odklanjal, kar o potrdijo navzoči s shoda, zvoljen sem bil vseeno. Ali ealizma me ne bo odvrnila na sila, akoravno rigajo proemu na vso moč. Vse zabaveci, stopite v naše vrste, o naša organizacija močnejotem nam je vsem zagotovljepoboda. Resnica je, da se obasem želodevjenja vsa narodKaj nam pomaga narodako homo morali tavati po kot doslej? Mislim, da bi tisti, ki so danes najbolj na, ne gledali dosti na narodna primer ako bi mu Nemeeni. Radi se al Francoz plačal za volja, da se delo dolar ali dva več kolSlovence, mislim, da bi tudi Jaz gledam, da je zameVsi, zateglejšmo, da se osvotom namo vsi, in to homo dosegli zadelava brez socializma.

je nekaj moram pripomniti, Frank Melchior, dne 27. majer je tu na streetu v eliški namgovoril sodrug John Galtolits, rodom Slovaki, in keril zmožen slovenskega jezika, ker tu ni Slovakov, je seveda oril v angleškem jeziku. Oko845 zvečer je prišlo virlati. Ključni moralni, ki so biškati za ogenj, a ognja ni biobenega; pač pa so mislili kaistični hlapci poškopiti gonika, seveda na kapitalističnando, kot se je zgodilo prelo leto. Seveda, jaz sem sodruje poprej informiral, ako bi kaj slišenega pripetilo, da najneha za tisti moment. Ni se zgodilo, zakar se moramo zaliti finskim sodrugom, ki so prečili namen. Opozorim pa ke rojake, ako bi se še kdajakega prigodilo, da so na ntrani in da v takih slučajih in delavskemu govornikuškojico na pomoč. Ako imajobodo govora republikanci, farprohibisti, i. t. d., zakaj je nemeli delavski voditelji, katerije to vse kaj? socialističnim pozdravom Fred Wider.

Op. ur.—Sram ni treba biti druga Widra zaradi tega. Saj bi bilo nič hudega, biti član je, ako bi ji bilo res za svobodo da in ne za hujškanje proti gim narodom, ako bi bila spoda, da izvede kaj stvarnega in ne bi bil njen edini resnični njen ustanovitev protisocialistič organizacije. Da pa ni podnimi frazami vsakdo takoj spo, kam pes taco moli, ni sra

Glencoe, Ohio. jeni sodr. urednik Proletarca! prošnja štrajkujočih Slovencev Glencoe ni bila glas vpiočev pušavi. Sprejel sem skupno 20. Nekaj sem razdelil sam, je razdelila seja socialističa kluba šte. 2. V imenu tega ba se tudi najtopleje zahvalju, in kadar pride k nam kakprošnja štrajkarjev, bo goto uslišana.

Navedem naj pa nekoliko akov, zakaj smo se ravno otdodmili do sodrugov za pomoč. Pred enajstimi leti so se prvi venci naselili v ta kraj. Ker je prvo leto dobro delalo, so nekateri postavili svoja domov, drugače bi bila že davno izgislovenska naselbina otdod. enoma so Slovenci zaposleni v lora Mine, ki je sedaj lastnghaheny and Ohio Coal Co.

in kdor pozna omenjeni premogrov, mi bo pritrdil, da smo pred 10 leti več štrajkali kakor delali. Bili so lokalni štrajki; nekateri so bili popolnoma dobljeni, nekateri pa le deloma.

Ko je leta 1906. s prvim aprilom potekla pogodba, so nekateredruže takoj podpisale novo pogodbo, druge so pa pustile, da se je 4 do 5 mesecev štrajkalo. Omenjena jama je bila takrat last Weber Coal Co. in smo bili tudi 5 mesecev na štrajku. Nekega jutra smo nenadoma dobili brzojav, da se pripeljejo skebi za lora Mine, da naj jih ne pustimo z železnice in da naj jih s prihodnjim vlakom poljšemo nazaj. To je bilo v Glencoe kakor alarm. Vse je hitelo na postajo, in Slovencei, ki so prinesli socializem z Nemškega s sabo, so bili prvi.

Vlak je prišel. Prvi je izstopil delorški superintendent, za njim pa okrog 40 skebov. Mi smo jih kar obstopili in oblegali toliko časa, da je prišel drugi vlak, za katerega smo jim kupili vozne listke iz unijske lokalne organizacije. Neki sodrug našega kluba jim je pa tolmačil položaj. Bili so sami ruski Poljaki in so se izgovarjali, da niso vedeli, da je štrajk; nekateri pa še vedeli niso, kaj je štrajk.

Ko je družba spoznala, da ne more dobiti skebov, je podpisala unijske zahteve in zmaga je bila naša.

Imeli smo še dosti drugih takih težkoč, tako da smo tudi sedanj štrajk v Glencoe še bolj občutili kakor drugod.

Z delom je pa tako: Dne 12. maja je bil štrajk končan, in danes, ko to pišem, še nič ne delamo. Pogodba je bila tako narejena, da morajo premogarske družbe v 60 dneh napraviti vago, da bodo mogli vagati nepresejan premog, to se pravi, da se bo mogel zvagati ves, kar ga nalože premogari. Družbe pa lahko takoj začeno z delom in lahko vagajo premog po starem, dokler ne poteče 60 dni. Zato se morajo pa v vsakem rovu pogoditi, koliko bodo plačevale za droben premog, ki gre čez mreže.

Prej so družbe trdile, da je 36 odstotkov drobnega premoga; sedaj nam pa ponujajo 28 odstotkov. Torej nam ne kaže nič drugega kakor počakati, da nam napravijo vage.

Nova pogodba je napravljena le do 1. aprila 1916.; takrat se neha.

V Columbus, O., so v postavodajni sklenili zakon, ko je bila demokracija večina, da se mora zvagati ves premog, kar ga nakopljejo premogari; sedaj imajo republikanci večino in so zavrgli ta zakon. Te stranke delajo zakone za delavce tako, da jih vsaka klepetulja lahko zlomi. Na te stranke se ne moremo delavci prav nič zanašati, ampak le na svojo moč. Moja poštna box je 12, ne kakor je bilo pomotoma tiskano 2; pa sem vendar dobil pošiljatev, ker me krajevni poštar pozna.

S socialističnim pozdravom Ignac Ziemberger.

Red Lodge, Mont.

Odkar se je začela Slovenska Liga, so Kondatu dobrodošli vsakovrstnih lažnikov dopisi. Pravkar sem odgovoril na en obrekljv in lažniv napad, je že zopet drugv listu. Sicer bi jaz temu človeku ne odgovarjal, ker ni oseba za to. Kar ga jaz poznam, koder je hodil, je molen glavo skoraj dol med noge in hodil sam za kakim "fenceom," kakor bi pameti iskal. Njegovi najbližji sorodniki in prijatelji so ga prezirali tedanji čas; za sedaj mi ni znano. Ker sem ga pa tako spretno vjel, hočem to poročati širni javnosti, ker je zelo širokih ust, bi znal še katerega družega na tak način napadati. Torej poslušajte. Aug. Lipovšek iz Staunton, Ill., je v Staunton, Ill., napisal pismo; ne bom prepisaval njegove pisave, pač pa jo lahko vsak vidi v Glas Sv. št. 41. Zgoraj je napisal Red Lodge, Mont., pa je sam napisal in s tem mene v slabo luč postavlja in sam sebe pere in zagovarja; mislim, da razumete.

Enkrat poprej sem čital dopis iz Breezy Hill, Kans.; tam mu je M. V. Smolnik nekaj takega očital. Jaz se pa tega nisem nadejal od tukaj, ker ga nobeden ne pozna, torej ne more nikomur pisoma v podpis poslati. Ker je pa zadnje čase bolj prefrigan, ga je pa kar sam podpisal in iz Stauntona poslal.

Torej ti, Aug. Lipovšek, ali misliš, da so tukaj tako bedasti ljudje, kakor si ti? Kar si v zadnji godli pisal, da ti je nekdo iz Vir-den, Ill., pismo poslal in mene omenjal, ti sedaj tudi ne more nihče verjeti, ker se poslužuješ in pereš na tak čuden način. Sicer pa za časa mojega bivanja v Vir-den, Ill., takih ljudi ni bilo, kakor ti omenjaš, da bi mogli človeka tako grdo obrekovati in pa tebe zagovarjati.

To je pa še najbolj nespametno: Zakaj pa očitaš drugim tvojo stvar? Smolniku si očital, da se zamorec ne more oprati. Maj drugi se ne perejo kakor ti! Sej si tudi očital, da se ne boš sam hvalil in da te bodo drugi to se zna, ko si imel pismo že napisano, kakor je bilo tebi po volji. Ker si iz Red Lodge pisal, bi rad znal, kdaj si tukaj bil? Praviš, da se ti krivica dela od moje strani, torej te pozivam, da prideš s prvim vlakom v Red Lodge in kakor hitro ti bo mogoče, da dobiš zadoščenje tukaj pred sodiščem, in da mi dokažeš, kdaj sem jaz ponoči skozi okno hodil, da smo potem za "čipše" pili. Če mi tega ne dokažeš, bom morda jaz iskal zadoščenja pri sodišču. In pa dokaži mi, kdaj sem jaz možu ženó odpeljal z 2 otrokoma. Ne bom več omenjal, ker se šteješ za nekaj več kakor za navadnega človeka; mislim, da se boš mojemu pozivu odzval, da ne boš zlezel pod klop kakor je eden v Cleveland, Ohio, pa se bova tukaj kaj bolj natanko pogovorila.

Fred Razborshek.

Springfield, Ill.

Cenjeni sodrug!

Prosim, priobčite sledeče: Neki blazmež iz Toluca, Ill., je poslal večjemu številu rojakov priloženopismo. (Prosim, pogledjte, oziroma ponatisnite priloženi original.) Tudi jaz se nahajam med temi srečneži, ki so sprejeli pismo. In ker je v njem zahtevano, da se mora v dveh dneh devetkrat prepisati, bi si rad to delo prihranil in zatorej sem se zatekel k uredništvu, da ga kar natisnejo — kar v par tisoč iztisih. Mislim, da na ta način storim še veliko boljše in so mi nebesa gotova.

Ko sem dobil pismo, nisem vedel, kaj bi storil. V kakšno luč postavi to izobrazbo človeka, ki to verjame, piše in razpošilja po pošti! In da ni sam tako blazen, ampak da ima še več vrstnikov, je skoraj gotovo. Tukaj je jedro. Vidi se kaj našemu narodu manjka. Izobrazbe. Na tem polju naj bi se tisti, ki so tako vneti za ligo, vsaj malo izkazali. Tukaj je bilo delo, ki je nujno potrebno in ki bi gotovo rodilo dober in koristen sad, ki bi narodu več koristil v kratki dobi kot pa liga v sto letih.

Vzdržal se bom nadaljnjih komentarjev. Navedel sem ta slučaj samo, ker jasno dokazuje, na kakšni kulturni stopnji da stoje rojaki, katere hočejo nekatere osebe po vsej sili osvoboditi avstrijskega, oziroma nemškega jarma. Moje skromno mnenje pa je: Našla bi se naj pota, kako bi se dal narod osvoboditi vseh drugih jarmov, in avstrijski, oziroma nemški odpade sam.

Joe Usman.

Omenjeno pismo se glasi: Hvaljen Isus i neka Bude pohvaljeno Ime Marije Majke Božje čudo seje dogodilo na Gospu Mariju 8. ga prosinea g. 1914 Ljudi su prišli gasit vatru ali kod njihovog počimanja ukaze se stup na nebu ana VrhU Ukazala se Majka Marija i ove riječi iz kazala ktebi O Bože Blagoslovljeni se utičemo. Budi nam milostivi! Pohvaljeni Amen Ana tose molite za sedaj mi ni znano. Ker sem ga pa tako spretno vjel, hočem to poročati širni javnosti, ker je zelo širokih ust, bi znal še katerega družega na tak način napadati. Torej poslušajte. Aug. Lipovšek iz Staunton, Ill., je v Staunton, Ill., napisal pismo; ne bom prepisaval njegove pisave, pač pa jo lahko vsak vidi v Glas Sv. št. 41. Zgoraj je napisal Red Lodge, Mont., pa je sam napisal in s tem mene v slabo luč postavlja in sam sebe pere in zagovarja; mislim, da razumete.

STRIC SAM IN MEXICO.

Wilsonu so začele razmere pri našem sosedu predsedati. Poslal je glavarjem vseh strank, oziroma armad, oziroma banditskih tolp pozive, naj napravijo red, sicer da ga napravijo Zedinjene države. Tistega, kdor ustanovi redne razmere, prizna ameriška

vlada za prezidenta v Mexico, pa naj bo to Peter ali Pavel. Wilson pravi, da je položaj v deželi že neznošen; upal je baje, da bo dobro vplivalo, če se umaknejo ameriške čete iz Vera Cruz, pa vidi, da ni to nič pomagalo.

Zdaj razširjajo iz Washingtona vest, da nastopijo Zedinjene države najpozneje 22. junija, če ne napravijo mehiški voditelji dotlej sami reda. Kako da nastopijo, to je še tajnost v Washington. Le toliko je znano, da ne misli poslati Wilson nobenega ultimatumu ondodnim strankam.

Na noto, katero je prezident pred kratkim odposlal voditeljem, je Carranza izdelal odgovor, v katerem "načeloma" sprejema Wilsonovo zahtevo, ampak hoče biti sam priznan za predsednika. Načeloma namreč ne dela sprejemanje takih zahtev nobenih težav; načeloma pa tudi take zahteve nimajo veliko zmisla. Kajti to, kar imenuje Wilson red, hočejo itak tudi voditelji ondodnih frakcij doseči — seveda vsak na svoj način. Križ je v tem, da jih je preveč, ki delajo red.

Ampak morda misli Wilson diplomatsko: Ako bi se stranke združile, bi nastal red. Pa se koljejo med sabo. Če jim zažuga kakšna tuja batina, je mogoče, da odlože svoje račune, pa se združijo proti skupnemu policiistu. Na ta način bi Wilson nemara že dosegel slovo v Mehiki. Ali kaj bi od tega imele Zedinjene države in kako dolgo bi ta sloga trajala, je drugo vprašanje.

BOJ Z MAZAČI.

V New Yorku je pričela zdravstvena oblast energičen boj proti izdelovalcem in prodajalcem takozvanih patentnih medicin. Neke trdka je že dobila nalog, da pošlje svojega zastopnika dne 14. junija na sodišče. Inspektor zdravstvenega oddelka Goldmann je tam kupil neko "sredstvo proti difteriji," ko so ga v laboratoriju analizirali, se je pa baje izkazalo, da ne obsega prav ničesar, kar bi moglo kaj pomagati zoper difterijo.

V Philadelphiji je policija aretirala dva uradnika in dva zdravnika družbe Philadelphia Medical Clinic. Poštne oblasti pravijo, da je ta družba uganjala največje sleparije z zdravili, ki si jih je mogoče misliti in tako "zaslužila" po 10.000 dolarjev na mesec.

AEROPLANI ZA ANGLIJO.

Iz Duluth, Minn., poročajo: Tony Jannus, znani st.-louiski zrakovplovec in Fritz G. Ericson sta bila imenovana za ravnatelja tovarne za samolete v Toronto, Ontario. Ta tovarna je sklenila z Anglijo pogodbo za 1000 aeroplanov po 25.000 dolarjev komad. Družbo za izdelovanje samoletov v Toronto kontrolira Glenn H. Curtis. Prvi stroji morajo biti do 1. julija dodani v Anglijo; vsak mora imeti dva motorja po 340 konjskih sil in biti sposoben, da razvije hitrost 85 milj na uro. Prostora mora biti na vsakem za tri osebe, za brzostrelen top in za strelivo. Ericson pravi, da bodo to največji in najboljši stroji, kar jih je bilo kdaj izdelanih v Ameriki.

Dolžnost vsakega socialista je, podpirati svoje časopisje. Agitirajte za "Proletarca". Tridobite mu nove naročnike.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS.
Fort Smith—Jenny Lind: Frank Gorene F. F. D. 3, Box 165 in Jos. Kogaj, Box 182.
Hartford: Louis Slamnik, box 36.
Huntington: Karol Petrič, box 204.

COLORADO.
Pueblo: Charles Pogorelec, 508 Moffat St. in Jos. Hočevar.
Leadville: Joe Zakšek, 310 W. 2nd St.
Walsenburg in druge naselbine: Frank Blatnik, box 711.

INDIANA.
Clinton: Viktor Zupančič, 858 N. 9. St.
Indianapolis: J. Bruder, 710 Holmes St.

KANSAS.
Breezy Hill in okolice: W. M. Smolnik.
Corona: Blaž Mežori, box 162.
Columbus: Martin Jurečko, R. R. 3, box 60.
Franklin—Girard: Fr. Wegel, box 38.
Frontenac: John Bedene, box 154; Jos. Umek, box 7.
Radley: John Goršek, P. O.
Stone City: Mike Fine, box 496.
Mulberry: Anton Sular R. F. D. 1.
Dunkirk-Pittsburg: Thomas Wolk, R. R. box 172.

Pittsburg: Andrej Podlesnik R. R. 8, box 102; Jakob Selak R. R. 8.

MICHIGAN.

Detroit: F. C. Ogilar, Joe Preimer in Thos. Petrič.

MINNESOTA.

Za celo Minn. Louis Vessel.
Biwabik: Frank Mahnič, box 122.
Chisholm: Math. Richter, box 308.
Ely: John Teran, box 432.
Eveleth: Jacob Ambrožič, 419 Pierce St. in Max Volčansek.
Gilbert—McKinley: John Koncilju, box 43.

MISSOURI.

St. Louis: V. Cankar, 2213 Gravois av.

MONTANA.

Bear Creek: Frank Daniček, P. O. Klein: M. Meznarich, box 127.
East Helena: J. B. Mihelich, L. B. 200.
Red Lodge: John Gerkman, box 44.
Roundup in okolica: Frank Novak, box 136.

NEW YORK.

Little Falls: Frank Gregorka, 2 East Casler Street.
New York City: L. Markun, 129 E. 29. St.

OHIO.

Barberton: John Balant, 436 — 1st St. in Fr. Zmrzlikar, box 121.
Bridgeport: John Zabkar, box 375.
Cleveland: Anton Poreželi, 5810 Prossa Ave., Math Petrovič, 1168 E. 76 St., Andrej Bogataj, 1095 E. 71. St. in Louis Stegovec, 1107 E. 61 St.
Collinsville: Dominik Blümmel, 16216 Park Grove Ave., Anton Kužnik, 452 — 158 St., Gustav Kabaj, 446 E. 156 St. in Joe Kuntič, 439 E. 156 St.
East Palestine: Jack Istienich, 436 E. Martin St.
Girard: Frank Ban, box 365.
Glencoe: Nace Zlemberg, L. Box 1.
Youngstown: John Petrič, box 680 in M. Urbas, box 431.
Struthers: John Rayer, box 540.

OREGON.

Oregon City: Frank Sajovic, 131—18th St.

OKLAHOMA.

Adamson: John Zabavnik, box 31.

PENNSYLVANIA.

Bessemer: Jak. Popetnik, box 159.
Broughon: Jacob Dolenc, box 181.
Meadow Lands: Jos. Bizjak, box 253.
Claridge: John Mlakar, box 68, in Fr. Zurman, box 255.
Conemaugh: Andrej Vidrich, Anton Gabrenja in Frank Pavlovčič, box 523.
Canonsburg: John Koklich, box 276.
Dunlo: Frank Kaučič, box 72.
Darragh: Karol Slavič, box 252.
Export in cela Pa.: John Prostor, box 120.
Fitz Henry: Frank Indof, box 113.
Forest City in Vandling: Frank Ratsie, box 685 in Anton Drasler, box 3.
Garrett: Stephen in Mrs. Zabric, R. F. D. box 53.
Greensburg: Frank Matko, Key Stone Hotel.
W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 3, box 50.
Wickhaven: Luka Kralj, box 68.
Wilcock: Jak. Miklavčič, L. Box 3.
Hermine: Jos. Brie, box 136.
Imperial: Ig. Murshetz, box 328.
Irwin: Louis Brie, R. F. D. 3, box 106.
Johnstown: Math. Gabrenja, R. F. D. 1, box 120, in Jacob Kocjan, 274 Lunen St.
Lloydell: Anton Stražičar, box 51.
Manor: Fr. Demšar, box 253.
Marianna: Louis Mihevc, box 25.
Morgan: J. Kvartič, box 453.
Pittsburgh: Blaž. Novak, 6568 Rowan Ave. in Anton Zidanšek, 4034 Willow Street.
Reading: John Pezdirc, 343 River St.
Smithton: Joseph Radisek, Central Hotel.
South Fork: Frank Podboy, box 862, in Jakob Rupert, box 238. So.Fork.
Potvalni zastopnik za celo Pa. Mike Čebašek.

UTAH.

Scofield: John Brezovar, box 27.
Winterquarters: John Reven, box 108.
Blackhawk: Fr. Derganc.
Murray: Vinc. Braniselj, box 1.

W. Virginia.

Davis in okolica: John Križmančič, box 283.
Thomas: Frank Kocjan, box 272.

WASHINGTON.

Roslyn: John Zobe, box 19 in Geo. Janaček, box 188.

WISCONSIN.

West Milwaukee: Frank Bender, 639—37. Ave. Thomas Stepič, 500 So. Pierce St.
Kenosha: Frank Žerovec, 18 Howland Ave.
Milwaukee: Ig. Kušljan, 229 — 1st ave. in John Kraine, 371 National Ave.
West Allis: Frank Puncar, 477 — 53rd Avenue.

WYOMING.

Frontier: John Widitz, box 79.
Sublet: Anton Blasič, box 75.
Superior: Lucas Grosor, box 341.
Susie: John Peterel, box 51.
Sweetwater: Pavel Hribar, P. O.
Reliance: Lovr. Ušeničnik, box 96.
Rock Springs: Math. Batich, box 427 in F. S. Tavečer, 674 Ahsay Ave.
Gunn: Frank Tomine, box 20.

ILLINOIS.

Aurora: John Blaschitz, R. F. D. 4, box 68.
Chicago: Frank Aleš, Frank Zajec, 4008 W. 31 St., Mike Kastrun, 3022 Van Buren St.
De Pue: John Koman, box 86.
Johnston City: John Slivnik, box 599.
La Salle: Vencel Obid, 438 Berlin St. in John Rogel, 427 Berlin St.
Livingston: Frank Krek, P. O.
Nokomis: John Mekinda, box 607.
Panama: Jos. Ferjančič, box 10.
Springfield: Frank Bregar c. o. F. Kramzar R. R. 8.
Staunton: Anton Ausec, box 158 in Joe Mostar, box 351.
Waukegan—North Chicago: John Zakovšek, 759½ Marion St., in John Mahnič, 425 Belvedere St.
Witt: John Zupančič, box 34.

Odporna sila.

Vsako ima v svojem telesu gotovo množino sile, upreti se boleznim. Pri nekterih osebah je odporna sila večja, pri drugih manjša kar pojasnjuje, zakaj nekteri hitro postanejo žrtve bolez-

ni. To odporno silo zvišati mora biti naš namen. Da pa zamoremo to, organe tako ojačiti, da zamorejo razkrojiti vso vzeto hrano, morali bi vzeti Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino pri prvem znaku nerazpoloženja, ker bo ono izgnalo iz črev vso nesnago ter s tem preprečilo samoopojenje in ker bo ob enem zelo ojačalo prebavne organe. Ozdravilo bo zapeko in njene posledice, obnovilo tek ter uredilo prebavo. V lekarnah. Cena \$1.00. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland ave., Chicago, Ill.

Trinerjev liniment morali bi imeti vedno v hiši da si drgnete telo v slučaju revmatičnih ali neuralgičnih bolečin, oteklin ali izvinjenja. Cena 25 ali 50 c, po pošti 35 ali 60c.

Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expellerja dobite često, ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih.

F. Ad. Richter & Co.

74-80 Washington St. NEW YORK, N. Y.

ANTON MIADIČ
moderna gostilna.
Toči pilsnega pivo in vina.
Kegljišče. Tel. Canal 4134
2348 Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.

Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.

Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranecelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravlila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popel.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovensko.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pljač.

1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1466

LOUIS RABSEL
moderno urejen salon
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, Wis.
Telefon 1199

J. A. FISCHER
Buffet
Ima na raspolago vsakovrstno pivo, vino, smedko, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepčilo.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.

"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.

"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.

"Prohibition Dope" z angleškim napisom.

Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00.

Cene kartam: 1 komad 2c; 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.

Poštino plačamo mi za vse kraje sveta.

INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St., Cleveland, Ohio.

MODERNA KNIGOVEZNICA.
Okusno, hitro in trepno delo za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

HLJEB, HLJEB, GOSPODARU!

Avstrijska vlada je izdala dne 27. marca sledečo značilno naredbo, ki osvetljuje, kako imenitno se godi prebivalstvu:

Od 28. marca naprej do preklica ne sme nobena oseba na dan porabiti več nego 200 gramov mlevskih produktov. Namesto 5 gramov mlevskih produktov se sme porabiti 7 g. kruha. Poljedelski producenti, njihovi rodbinski člani in nastavljeni smejo z ozirom na to, da ti sloji žive večinoma od cerealij, uporabiti na dan 300 gramov žita. Ta določila veljajo tudi za lastnike zaprtih zalog. Če se bo za posamezne okraje, katerih prebivalstvo je popolnoma, ali skoro izključno odkazano na krušno hrano, izkazalo, da potrebujejo več, je notranje ministrstvo izjemoma dovolilo, da se dovoli večja množina, toda le, kolikor je brezpogojno potrebno. Vendar pa se v tem oziru računa na razumno sodelovanje prebivalstva in posebno organov samouprave.

V krajih, kjer se običajno sme več kruha in mlevskih produktov, se bo moral en del običajne hrane nadomestiti s krompirjem, koruzo, sladkorjem itd.

Da se ta ureditev prehrane s kruhom učinkovito izvede, bo treba gotove kontrole, ki naj prepreči, da bi se uporabljale prevelike množine in da bi manj premožni sloji ne dobivali zadostne množine kruha. Da se to doseže, se bodo uvedle uradne izkaznice za kruh in moko, ali pa druge odredbe, ki bodo odgovarjale krajevnim razmeram.

Da se pravično porazdeli poraba, se bo treba ozirati tudi na zaloge, ki jih imajo posamezniki doma. Tako bodo dobili oni, ki imajo doma zalogo moke, izkaznice na manjšo množino moke ali kruha, in sicer toliko časa, kolikor časa bodo imeli še doma zalogo moke, ki so jo svoječasno naznanili, tako da bodo morali ono množino moke, ki jo bodo z izkaznico premalo dobili, jemati iz svojih lastnih zalog.

Kdor bo torej svoje zaloge prehitro porabil, ali komur se bodo vsled malomarnosti te zaloge pokvarile, ne sme na to računati, da bo dobil nadomestilo iz javnih zalog.

Ker pa se bo treba tudi ozirati na množino pod 20 kg in pa na zaloge, nakupljene po 28. februarju, se bodo polne nakaznice za kruh izročale le onemu, ki bo izjavil, da nima v svojem gospodinjstvu za vsako osebo, ki jo hrani, več nego 2 kg moke ali kruha.

Ta izjava se mora podati že pri prvi razdelitvi nakaznic za kruh. Vsi glavni gospodinjstvi morajo torej že pri prvi razdelitvi nakaznic na kruh izpolniti uradno listino, v kateri bo navedeno, koliko oseb se v dotičnem gospodinjstvu hrani, ali prenočuje, in kako velika je zaloga moke in žita. Če bi kdo kaj zamolčal, lahko država konfiscira dotično množino moke ali žita.

Nakaznice na kruh bo oddajal urad, ki ga določa politična okrajna oblast, poglavarjem rodbin, zanj in za člane njegovega gospodinjstva, sem se prištevajo tudi podnajemniki.

Poglavar gospodinjstva more onim članom gospodinjstva, ki jih ne hrani, izročiti njihove nakaznice za kruh. Nakaznice bodo veljavne v vseh občinah kronovine, v katerih so take nakaznice vpeljane. Razentega se more s posebnim odlokom prizadetih deželnih oblasti razširiti veljavnost teh sosednjih kronovin.

V krajih, v katerih so uvedene nakaznice za kruh, se smeta moka in kruh oddajati le tedaj, če se pokaže uradna nakaznica in če se odvzame znamka za kruh in moko.

Tudi v gostilnicah se bo smel kruh oddajati le proti nakaznicam za kruh. Potniki iz krajev, kjer niso vpeljane nakaznice za kruh, morejo za čas, ki ga prebijejo v kakem drugem kraju, dobiti s posredovanjem gospodarja, pri katerem prenočujejo, dnevno nakaznico za 210 gramov kruha.

Vse izkaznice so javne listine, katerih ponarejevanje se kaznuje po kazenskem zakonu. Prenos izkaznic ali odrezkov, kakor tudi uporaba izkaznic, ki so uradno določene za druge osebe, ali ki niso več veljavne, je prepovedan. Ravnotako je prepovedano, da bi

prodajalec moke in kruha jemali nakaznice, ne da bi obenem vročili moko ali kruh.

V kolodvorskih restavracijah se sme dajati kruh osobju in pasazirjem brez izkaznice. Peki, trgovci z moko in kruhom itd. morajo zbirati odrezke, ki se oddajajo od nakaznice ter jih vsak teden oddajati oblastveno določenemu uradu. Da se kontrolirajo peki in trgovci, morajo imeti ti posebno knjigo, iz katerih je razvidna zaloga mlevskih produktov in kruha vsak teden. Če bo morda treba še popisati obstoječe zaloge, tedaj imajo politične deželne oblasti za to pravico.

Prestopki teh predpisov se kaznujejo z denarno globo do 2000 kron, oziroma z zaporom do treh mesecev, pri obremenitvah o količinah tudi z globo 5000 kron ali šestmesečnim zaporom. Prestopek se kaznuje lahko tudi s tem, da se dotičnemu odvzame obrtna pravica.

UMETNIK V KAPITALISTIČNI DRUŽBI.

Kultura je tista velika beseda, s katero se najbolj baha kapitalistična družba. Kadar ne more socializmu na noben način z ar-

gumenti do živega, tedaj pograbi kakor kepo blata "kulturo," pa ti jo vrže v obraz. Kakor angel z ognjenim mečem stoji kapitalizem na straži za "kulturo."

In igralci, kulturni delavci, se morajo v tej sijajni kapitalistični družbi ravno tako organizirati, morajo misliti na enaka bojna sredstva, morajo misliti celo na štrajk — kakor industrijski delavci. V hotelu Astor v New Yorku ima Actors Equity Association svoj letni zbor; predsednik te organizacije, ki šteje 2500 članov, Francis Wilson, je izjavil, da misli društvo povsem resno na to, da ne podpiše noben njen član nobenega kontrakta, ki ni odobren od asociacije. Člani so pripravljeni prekiniti vsako zvezo z gledališkimi podjetji, če bi bilo potrebno, da se dosežejo zadovoljne pogodbe. Eksekutiva asociacije je tudi pooblaščen ob primernem času razglasiti štrajk.

Ljudje slišijo, da dobiva Caruso na tisoče dolarjev za vsak nastop, čitajo o visoki gaži te ali one pevke ali plesalke, pa mislijo, da se umetnikom prekrasno godi. Toda gledališča v kapitalistični družbi niso umetniški zavodi, temveč kupčijska podjetja. V Ameriki prihajajo prav tako v

roke trustov kakor jeklarne, železarne, rudniki, kruh ali petrolej. Kakšnemu tenorju ali kakšni primadoni se plačujejo kraljevske gaže; to je za reklamo. Ošabneži z Wall street in s Fifth Ave. ne silijo v gledališče, da vidijo veliko umetniško delo, ampak da si ogledajo moža, ki ima tako plačo kakor njihov ravnatelj. Poleg teh par izvoljencev mora pa cela armada igralcev in igralec žrtvovati svoje moči za plače, s katerimi si komaj kupijo potrebne obleke.

JAKO VAŽNO VPRAŠANJE?

"Ali sem že poslal zaostalo na račun za 'Proletarca'?"
Še ne! —

Ena najboljših socialističnih revij v angleškem jeziku v Ameriki je: "INTERNATIONAL SOCIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane \$1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 341 E. Ohio St., Chicago, Ill.

Do mi opravi?
Vажно uprašanje!
najbolje in najceneje
Konzularne, starokrajске, sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar J. Kaker
207 Madison Milwaukee, Wis.

Moderno urejena gostilna
VILLAGE INN
s prostornim vrtom za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizu cestno železniške postaje, Lyons, Ill.
Telefonska številka: 224 m.

"Ako si nameravate naročiti grafofon, ali importirane slovenske grafofonske plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, verižice, prstane in sploh vsakovrstne zlatnino in srebrnino."
A. J. Terbovec,
P. O. Frontenac, Kans.

CHAS. J. OCASEK, M. D.

PRIZNANO DOBRI
ZDRAVNIK
NA ZAPADNI STRANI CHICAGO.

Dasiravno že star zdravnik, vendar se do sedaj še ni nikdar posluževal oglašev. Kdor je bolan naj se zaupno obrne do njega. Kadar ste bolani, ne hodite k raznim zdravniškim mazačem; edinole zdravnik, kateri je več svojega poklica, more ozdraviti bolnika!

URADNE URE
8 do 10 popoldan, in od 1 do 3 popoldan
Pridite na naslov:
1500 So. Crawford Ave.
Telefon Lawndale 3133

PHONE: CANAL 3014

POZOR! SLOVENC! POZOR! SALOON

s modernim kegljčen
Bivši Martin Potokar place
Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. — Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporočata

JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Uradije od 12 A. M. — 3 P. M. in od 8 — 10 P. M. V sredo in nedeljo večer ne uradije.

Tel. Canal 476.
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8994

VELIKA PONUDBA
Sprejmi del zavoja ZIRA cigaret brez oglasa v časnikih
je sedaj vsak vreden 1/2 centa v
zavoju ZIRA cigaret 1/2 centa vrednega kupona.
Sprejmi del zavoja in kupone se lahko hrani za kasneje dobiti, ako se želi. Vprašajte vašega prodajalca. On vam bo povedal.

ZIRA CIGARETTES
To ponudbo sprejmi do 31. decembra 1935.
P. Lorillard Co., New York City

James F. Stepina, predsednik.
Christian R. Walleck, I. podpreds.
Emanuel Beranek, II. podpreds.
Adolf J. Krasa, blagajnik.

Ravnatelj
Michael Zimmer, načelnik
Emanuel Beranek
Dr. Anton Bianchini
Abel Davis
John Fick
A. V. Geringer
John C. Krasa
Frank J. Krasa
James J. Krasa
C. R. Krasa

AMERICAN STATE BANK

1825-27 Blue Island Avenue, blizu 18-ste ulice, CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek . . . \$500,000.00
ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer vse druge dneve pa do 5½ popoldne

Prejemamo hranilne vloge in dajemo . . . 3% obresti letno.

Posiljamo denar v stari kraj in jamčimo, da pošteno izplača ali pa Vam vrne.

POŠILJAMO:

10 kron za	\$ 1.75	200 kron za	\$ 3.00
20 kron za	3.40	300 kron za	4.50
25 kron za	4.25	400 kron za	5.00
50 kron za	8.25	500 kron za	6.00
100 kron za	16.50	1000 kron za	12.00

Govorimo vse slovanske jezike.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Na posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

3 pristne pijače,
2 zdravilne.

POZOR SLOVENSKE GOSTILNICE!
Tukaj se Vam nudi prilika, da si prihranite, ako kupite od tvrde A. HORWAT. To pa radi tega, jaz ne plačujem dragih agentov ali "managerjev" opravljam sam vse posle.

Moje trdka je prva in edina samostojna v tej ki importira iz Kranjskega: brinjevec, tropinovec, ovovko. Pomnite, da so v resnici samo one pijače, ki nosijo na steklenici napis: "IMPORTED". Tudi v lujem iz kranjskih zelišč Grenko Vino in Kranjski čec (Bitters), te vrste pijače so najbolj zdravilne, jih je bilo še kadaj na trgu. Prodajam same na Pišite po cenik.

A. HORWAT, 600 N. Chicago, St., JOLIA

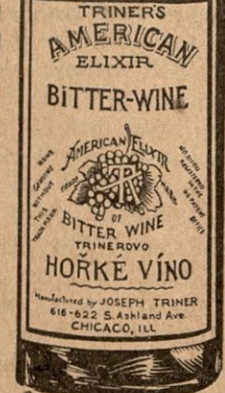
KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue,
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoj. Vse delo garantirano

Splošna napaka.

Na tisoče ameriškega ljudstva trpi teškočah v drobu in najnavadnejša temi je konstipacija ali zapeka in njene komplikacije. Večina teh trepih ljudi enoinisto napako, to je da se poslužuje glic in razne čistilne medicine, ne da bi prej prepričali, dali so taka sredstva ljuja ali ne. Vsako drastično čistilno sredstvo, katero povzroča telesno slabost in človeka navadi na neprestano življenje vrste medicine, je škodljivo. Ako trpite zapeki ali na kakikomplicaciji te teškoče vzemite sredstvo, katero vam bo ne samo pomagalo temveč bo obenem tudi počel prebavne organe. To sredstvo je

TRINERJEVO AMERIŠKO ZDRAVILNO GRENKO VINO.

Izdelano je iz rdečega vina in zdravilnih zelišč — laksativno, okrepjujoče in prijeten duh — ter je namenjeno v pomoč zoper sledeče teškoče:

ZAPEKA, IN NJENE KOMPLIKACIJE, NEPREBAVNOST, VETROVI, BOLEČINE V DROBU, ŽELOČNE BOLEZNI, NERVOZNOST IN SLABOST.

Deluje dobro zoper vse bolezni, ki izvirajo ali so v zvezi z zapeko in slabostjo. Vsled tega bi se moralo rabiti takoj, se opazijo prva znamenja. Cena \$1.00. V lekarnah.

JOS. TRINER izdelovalec,

1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Ako vas muči revmatizem ali neuralgične bolečine, skusite Trinerjev liniment. To sredstvo takoj pomaga. 25 in 50 centov. Po pošti 35 in 60 centov.

Poročilo o razpečenih znamkah J. S. Z.

v mesecu maju 1915.

Država	Mesto	Razpeč. znamke	Dobrodo	Izjem. znam.	Dual. znam.	Skup. strani	Drž. in County orig.	Zvezi
Ark.	Ft. Smith	43	8.60					4.30
"	Hartford	14	2.80			2.85	2.85	1.40
Illinois	Chicago	25	5.20					2.70
"	Virden	10	2.00					1.00
"	Ziegler	25	5.75					3.25
"	Witt	9	1.80					.90
"	Nokomis	60	12.00					6.00
"	Springfield	43	8.60					4.30
"	Staunton	11	2.20					1.10
"	Sesser	24	4.00					2.00
"	Chicago 6	100	21.00			15.35	15.35	11.00
Indiana	Gary	50	10.00					5.00
"	Clinton	18	3.60			3.40	3.40	1.80
Kans.	Franklin	20	4.40					2.40
"	Gross	9	2.70					1.80
"	Stone City	16	3.20					1.60
"	Dunkirk	12	2.40					1.20
"	W. Mineral	11	2.20					1.10
"	Skidmore	20	4.20					2.20
"	Frontenac	21	4.20			5.45	5.45	2.10
Mich.	Detroit 61	100	20.00			5.00	5.00	10.00
Minn.	Ely	19	4.20					2.30
"	Virginia	10	2.00			1.45	2.03	1.00
Mont.	Klein	30	6.14					3.14
"	Bear Creek	23	4.60					2.30
"	Red Lodge	20	4.00					2.00
"	E. Helena	68	13.60			7.05	7.05	6.80
Ohio	Cleveland 71	40	8.00	25				4.00
"	Steubenville	35	7.00					3.50
"	Lorain	12	2.40					1.20
"	Cleveland 27	45	9.00	10	5			4.50
"	Barberton	20	4.00					2.00
"	Neffs	3	.60					.30
"	Euclid	12	2.40			8.35	8.35	1.20
Pa.	Forest City	6	1.20					.60
"	E. Pittsburg	30	6.00					3.00
"	Primrose	7	1.33					.63
"	Beaverdale	14	2.80					1.40
"	Bentleyville	30	6.00					3.00
"	Garrett	35	11.15					7.65
"	McKees Rocks	40	8.00					4.00
"	Large	18	3.60					1.80
"	W. Howton	7	1.40					.70
"	Reading	35	9.10					5.60
"	Hermine 63	9	1.80					.90
"	Canonsburg	45	14.00					9.50
"	Beadling	6	1.74					1.14
"	Morgan	20	4.00					2.00
"	Pittsburgh	20	4.40	5				2.40
"	New Brighton	30	6.00					3.00
"	Ellsworth	10	2.00	6				1.00
"	Dunlo	20	4.00					2.00
"	McKeesport	20	4.00					2.00
"	Farrell	30	7.00					4.00
"	Browndale	9	1.80			22.05	22.05	.90
Wash.	Buckley	11	2.70			.55	.55	1.60
Wis.	Kenosha 137	50	10.00					5.00
"	Milwaukee	33	6.60			4.15	4.15	3.30
Wyo.	Rock Springs	38	7.60					3.80
"	Cambria	23	4.60					2.30
"	Cumberland	10	2.05			3.55	3.55	1.05
B. R. Savich, refund			4.00					4.00
Italian Federation refund			15.00					15.00
Paul Kuffner			.25					.25
M. V. Luchich, refund			10.00					10.00
T. Cvetkov			.40					.40
Org. No. 35			.30					.30
Org. New Brighton, Pa.			3.70					3.70

Skupaj 1584 \$367.31 40 11 \$79.20 \$79.78 \$209.31

Rednih znamk na roki dne 1. maja 430

Dobljenih v maju 2000

2430

Razpečenih v maju 1584

Na roki dne 31. maja 846

Izjemnih znamk na roki dne 1. maja 40

Dobljenih v maju 200

240

Dano klubom 40

Na roki dne 31. maja 200